

МӘДЕНИЕТ

ҚОҢЫСТОЙМЕН АШЫЛҒАН МАУСЫМ

ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫ ӨРКЕНДЕГЕН САЙЫН ОНЫҢ МӘДЕНИЕТІ ДЕ КЕҢ ҚАНАТ ЖАЯДЫ. БІЛГЕН АДАМҒА КИІМ КИЮ, СӨЙЛЕЙ БІЛУ, АДАМДАР-МЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАСАУ ДА ҮЛКЕН МӘДЕНИЕТТІ ТАЛАП ЕТЕДІ. БҰҚАРАНЫҢ КӨБІ МӘДЕНИЕТТІ ТЕ-АТР, КІТАПХАНА, ФИЛАРМОНИЯ ДЕП МӘДЕНИ ОШАҚТАРМЕН ШАТЫСТЫ-РАДЫ. ИӘ, БҰЛ МӘДЕНИЕТТІҢ СОР-ПАСЫ ҚАЙНАП ЖАТҚАН ҚАРА ҚАЗАН. АЛ ҰЛТТЫҚ САЛТ-ДӘСТҮР, ЫРЫМ-ЖОРАЛҒЫ, АҢЫЗ-ДАСТАНДАР, ТАҒЫ БАСҚА ДА ТОЛЫП ЖАТҚАН МӘДЕНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАР БАР. СОНЫҢ БАРЛЫҒЫНЫҢ БАСТАУ КӨЗІ – МӘДЕНИЕТ.

Кешегі көшпелі дәуірде жазу-сызу дамымаған кезеңдерде, ауыздан-ауызға тараған жыр-қиссалар, айтыстар, қыл аяғы жар-жар, сыңсу, жоқтау, мұңлық-зарлық, қазақ халқының мәдениетін айшықтайтын дала театры еді. Бүгінде соның бәрі ілім-біліммен ұштасып, үлкен аудиторияға айналды. Кең ғимараттарда, күмбірлеген күйлер, асқақтаған әндер, түрлі қойылымдар театр, оркестр, опера театрларына ұштасты. Міне, соның жарқын көрінісі Алматы облысында болды. Оған Алматы облысының әкімі Амандық Баталов қатысты.

Өнер ұжымдары үшін мәдениет маусымы аталған игі шара Бикен Римова атындағы Алматы облыстық драма театрында өтті. Ақпарат құралдарын арнайы шақырған мерекеде тұңғыш рет өтіп отырған

театр, филармония, аудандық, қалалық мәдениет өкілдерінің бірлескен маусымының ашылуы туралы журналистерге брифинг ұйымдастырылды. Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері Әли Алпысбаевтың жетекшілігімен Мұқан Төлебаев атындағы халық аспаптар оркестрі және «Сазген», «Адырна» фольклорлы-этнографиялық ансамбльдері мәдениет маусымының шымылдығын ашса, драма театр ұжымы «Біржан-Сара» операсынан, «Керей-Жәнібек» спектаклінен үзінді сахналады.

Шарада өңір басшысы Амандық Баталов Жетісу аймағының мәдениеті туралы толғақты ойларын ортаға салып, сала қызметкерлеріне ізгі тілегін жолдады.

– Мәдениет – ұлттың қуаты,

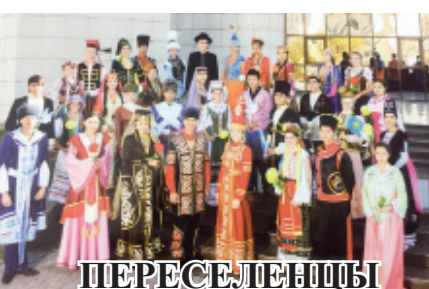
ғасырлар бойы үзілмей келе жатқан рухани болмысы, ақыл-ой, парасаты. Тұңғыш Президентіміз – Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев: «Мәдениет пен өнер – қоғам дамуының негізгі қажетті саласы. Мәдениеті мен өнері өркендеген қоғам әруақытта ілгерілеп, дамиды», – деп атап өткен болатын. Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына алғашқы Жолдауында 2020 жылдан бастап мәдениет саласында жұмыс істейтін қызметкерлердің айлық жалақысын көтеріп, әлеуметтік шаралар қарастыру жөніндегі тапсырмасы болды.

Облысымызда 566 мәдениет және өнер мекемесі бар, оларда үш мыңнан астам қызметкер еңбек етуде. Саланың 2019 жылғы бюджеті 6,6 млрд. теңгені құрады. Облыста жергілікті ақын-жазушыларға қолдау

таныту мақсатында облыс әкімінің арнайы стипендиясы жыл сайын беріліп келеді. Сонымен қатар, өнер саласы қызметкерлерін ынталандыру үшін облыс бюджетінен әртістерге арнайы стипендия тағайындалуда. Халыққа сапалы мәдени қызмет көрсету үшін саланың материалдық-техникалық базасын нығайту – басты назарда, – деді облыс әкімі А. Баталов.

Мәдениет маусымының ашылуында өнер тарландары, ақын-жазушылар мен ақпарат құралдары ұйытқы болған қайырымдылық шарасы да жүзеге асты. Онда көпбалалы аналарға төрт үйдің кілті табыс етілді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

• ЖЕДЕЛ АҚПАРАТ

ПРЕЗИДЕНТ ӘКІМШІЛІГІНДЕ ЖАҢА БАСШЫ

Ерлан Жақанұлы Қосанов Қарағанды облысы әкімі қызметінен босатылып, Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің басшысы болып тағайындалды.

Бұл туралы ҚР Президентінің ресми сайты хабарлады. Айта кетсек, Қырымбек Көшербаев 82 күн Әкімшілік басшысы қызметін атқарды. Жаңа басшы Ерлан Қосанов 57 жаста. Ол 1962 жылы 14 сәуірде Жезқазған облысы Ақсу-Аюлы ауылында дүниеге келген.

2007-2012 жылдар аралығында премьер-министр кеңсесі басшысының орынбасары – Мәжілістегі, Парламенттегі Үкіметтің өкіл қызметін атқарған. 2012 жылдан бастап Қазақстан Республикасы премьер-министрі кеңсесінің басшысы болған. 2017 жылдың 14 наурызынан бастап Қарағанды облысының әкімі қызметіне тағайындалған.

ӘЛЕУМЕТ

5151 АБОНЕНТ ТАБИҒИ ГАЗҒА ҚОСЫЛДЫ

Талдықорған қаласының тұрғындарын табиғи газбен қамту ісі жүйелі түрде жүзеге асырылуда. Еске сала кетейік, өткен жылдың сәуір айына дейін «Алматы – Талдықорған» бағытындағы 265 шақырым жерге газ құбыры тартылып, облыс орталығы маңынан арнайы газ тарататын бекет салынған болатын. Талдықорғандағы төрт кезең бойынша қолға алынған газ тартудың қазір соңғы сатылық жұмыстарына ден қойылды.

Мамандардың мәліметінше, бүгінде қаланың «Қаратал», «Жетісу», «Достық», «Жастар», «Мүшелтой», «Самал» шағын аудандары мен орталық көшелері тағы басқа да аумағындағы тұрғын үйлер көгілдір отынмен толық қамтылған. Осыған сәйкес, күн санап тұрғындардың газ тартқызуға деген ынтасы артқан.

Талдықорған қалалық тұрғын үй коммуналдық шаруашылық

бөлімінің бас маманы Алмас Барлыбековтың айтуынша, шаһардағы 1-2 кезеңде газ құбыры тартылған тұрғын үйлер мен басқа да орындарға тегіс газ берілген. Сондай-ақ, енді 3-ші кезеңде жұмысы аяқталған Ақылбеков, Белов, Чкалов көшелері мен Өтенай ауылы, «Спутник», «Жастар», және 9-шы алаң мен «Шығыс» шағын аудандарына газ беру қамында. Нақтырақ айтқанда, осыған дейін жалпы, қала

бойынша 5151 абонент қосылса, оның 23-і коммерциялық мекемелер мен 1187-і көпқабатты тұрғын үйлер. Ал, қалғаны жеке секторлар.

Қазір Талдықорғанда табиғи газ тартудың 4-ші кезеңдік жұмыстары басталған. Бұл кезекте қалаға қарасты «Көк-тал» ауылы, «Шайқорған», «Тәлімбағы», Солтүстік-батыс және «Агроөнеркәсіптік», «Сарыарқа» шағын аудандарын газ-

бен қамту көзделген. Монтаждау жұмыстарымен шаһарда 18 мекеме айналысады. Оның 11-і көп қабатты үйлерді көгілдір отынға қосады. Көп қабатты тұрғын үйлердегі әр пәтерді

газға қосудың құны 7 мың теңге болса, жер үйлерге орта есеппен 80-100 мың айналасында қаражат жұмсалады, - дейді мамандар.
А. КӘЛІМХАН.

ЖИЫН

«Nur Otan» партиясы Ескелді аудандық филиалының кезектен тыс XXVII сайлау конференциясы өтті. Оған бастауыш партия ұйымдарының төрағалары, аудандық және облыстық маслихат депутаттары, сайланған делегаттар, партияның белсенді активтері, аудандық атқарушы орган, мекеме және өндіріс саласының басшылары, мемлекеттік емес ұйымдар мен бұқаралық ақпарат құралдары, партияның «Жас Отан» жастар қанатының өкілдері қатысты.

КЕЗЕКТЕН ТЫС КОНФЕРЕНЦИЯ

Алдымен сөз конференцияға қатысып отырған «Nur Otan» партиясы Алматы облыстық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Ғалиасқар Сарыбаевқа берілді.

- Өздеріңізге белгілі, Бағлан Танекенов басқа жұмысқа ауысуына орай «Nur Otan» партиясы Ескелді аудандық филиалы төрағасы лауазымынан босатылды. Бағлан Сағындықұлы партиядағы еңбек жолында партияның алға көйген мақсаттарын орындауда өзіндік үлесін қосты. «Nur Otan» партиясының аудандық филиал ғимараты күрделі жөндеуден өтті. Қазіргі уақытта Ескелді аудандық партия филиалы сапалық жағынан нығайған, соңғы жылдары 13 бастауыш партия ұйымы іріленіп, ішкі партиялық жұмыстарының қалыптасуына серпін беруде. «Nur Otan» партиясының сайлауалды бағдарламасын, партияның 7 жобасын жүзеге асыру бойынша іс-шараларды жоспарлы түрде өткізіп, ауқымды жұмыстар атқарылды. Партия мүшелерінің саны бүгінгі күні 4096 адамға жетіп отыр, оның 80-і партия қатарына ағымдағы

жылдың сегіз айында қабылданды. Аудандық партия филиалы «Nur Otan» партиясының мүшелік жарналарды төлеу мен есепке алу Ережесіне сәйкес мүшелік жарнаны уақытылы әрі толық жинастырып отыр. Бағлан Сағындықұлына шынайы ризашылығымызды білдіреміз. Облыс әкімі Аамандық Ғаббасұлы Баталовтың ұсынысымен, «Нұр Отан» партиясы Төрағасының Бірінші орынбасары Бауыржан Қыдырғалиұлы Байбектің келісімімен аудан әкімі Рауан Рақымбековтың кандидатурасын аудандық партия филиалы төрағалығына ұсынамын, - деді Ғалиасқар Төлендіұлы.

Делегаттар бұл ұсынысты қолдап, бұр ауыздан дауыс беріп, Р.Т.Рақымбеков партияның аудандық филиалының жетекшісі болып сайланды.

Мұнан соң Ғ. Сарыбаев «Сенім. Диалог. Болашаққа нық қадам – «Nur Otan» партиясының 7 серпіні» атты партия бағдарламасындағы тапсырмаларды іске асыру туралы баяндама жасады.

Ш. БАТЫРОВ.

ШАРА

КІТАПХАНА ТҮНІ

С.Сейфуллин атындағы облыстық әмбебап кітапханасы және «Жас Отан» ЖҚ Алматы облыстық филиалының бірігіп ұйымдастыруымен «Кітапханадағы ғажайып түн» атты мерекелік кітапхана түні өтті.

А т а л -
мыш акция
тұрғындарды
кітапқұмарлыққа бау-
лып, кітап оқу мәдениетін
қалыптастыру мақсатында
ұйымдастырылған. Кітапхана
түніне келген оқырмандарды
қызметкерлер алдымен
кітапхана құрылымымен таныс-
тырып, әртүрлі бағытта өрбіген іс-
шараларға жол сілтеді. Мәселен,
абонемент бөлімі «Қаламгерлер
үйінде» атты ақын-жазушылармен
сыр-сұхбат кешін өткізсе, оқу залы
бөлімі «Ілияс көшесінде» деп ата-

латын поэзия марафонын ұйымдастырды. Өнер бөлімінде қонақтар жыр-терме, ән-күй тыңдап, караокемен ән шырқады. Спортсүйер оқырмандар да бұл шарадан қалыс қалған жоқ. Олар шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ ойнап, кешті көңілді өткізді.

Сирек қор мұражайында жұртшылық бір мезет өткен ғасырдың қойнауына еніп, Шоқан, Абай, Өлихан Бөкейханов және Ілияс Жансүгіровтың кешкен ғұмырына саяхаттап, ірі тұлғалармен тілдескендей күйге бөленді.

Кітапхананың кіре беріс залында қойылған кітап жәрмеңкесі де жұртшылықтың қызығушылығын тудырды. Кітап жәрмеңкесінен оқырмандар кітапхана қорындағы көлемі жағынан ең үлкен, ең кішкентай кітаптармен, авторлық қолтаңбамен сыйға берілген, сирек кітаптар, қызғылықты жаңа кітаптармен танысты. Шара соңы мерекелік концертке ұласып, викториналық ойын ойнатылып, жеңімпаздарға сыйлықтар табысталды.

Шараға қала тұрғындары, әдебиет майталмандары, зиялы қауым өкілдері, кітапханашылар мен БАҚ өкілдері қатысты.

Көпшіліктің көңілінен шыққан «Кітапханадағы ғажайып түн» естен кетпес әсер сыйлап, оқырмандар тарапынан игі шара жалғасын тапса деген ұсыныстар да айтылды.

Д. БЕРЕКЕТ.

ПОДГОТОВКА ДЕЛА К СУДЕБНОМУ РАЗБИРАТЕЛЬСТВУ

Действующий с 1 января 2016 года новый Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан внес существенные изменения в нормы статей, предусматривающих подготовку дела к судебному разбирательству.

В новом ГПК, в разделе 2, регулирующем производство в суде первой инстанции, глава 16 посвящена подготовке дела к судебному разбирательству, которая является обязательной стадией гражданского процесса. Необходимо подчеркнуть, что при рассмотрении дел в порядке упрощенного производства (приказное производство, упрощенное (письменное) производство) такой стадии нет.

Подготовка дела к судебному разбирательству представляет собой совокупность процессуальных действий судьи, сторон и других лиц, участвующих в деле, которые должны быть выполнены в установленные законом сроки и имеют своей целью обеспечение своевременного и правильного разрешения дела.

Устанавливается срок 5 рабочих дней, когда судья должен решить вопрос о принятии искового заявления. Срок подготовки дела - 15 рабочих дней.

Другое новшество - после подготовки дела судья проводит предварительное судебное заседание и на этой стадии суд может вынести окончательное решение по делу.

ГПК предусматривает проведение главного судебного заседания - один раз, что исключает волокиту и затягивание дела.

Сторона, к которой предъявлен иск (ответ-

чик), теперь в обязательном порядке должна предоставить на него отзыв. За неисполнение требований суда о предоставлении ответчиком отзыва на исковое заявление, а также не предоставление органами, организациями истребованных доказательств по запросу суда без уважительных причин предусмотрена административная ответственность за проявление неуважения к суду.

Предусмотренные ч. 2 статьи 163 нового ГПК задачи подготовки гражданского дела к судебному разбирательству остались прежними: уточнение обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения дела; определение правоотношений сторон и закона, которым суду следует руководствоваться; разрешение вопроса о составе лиц, участвующих в деле, и надлежащее извещение их о времени и месте судебного заседания; определение доказательств, которые каждая сторона должна представить в обоснование своих требований или возражений. Добавилась задача судьи содействовать примирению сторон на стадии подготовки дела к судебному разбирательству, что собственно и ранее практиковалось, но теперь это законодательно закреплено, как одна из задач данной стадии гражданского процесса. Кстати, чтобы дополнительно стимулировать стороны к примирению, им будет возвращаться государственная пошлина, уплаченная при подаче иска в суд.

Марат ЖАБАЕВ,
ведущий специалист СМЭС.

ПО СООБЩЕНИЮ ОБЛАСТНОЙ ПАЛАТЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ, НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ В АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ ЗАРЕГИСТРИРОВАНО БОЛЕЕ 120 000 ТЫС. ДЕЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА И ЧИСЛО ИХ ПОСТОЯННО УВЕЛИЧИВАЕТСЯ. РЕГИОНАЛЬНАЯ ПАЛАТА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ СОВМЕСТНО С МЕСТНЫМ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫМ ОРГАНОМ ПРОВОДИТ СКРИНИНГ ПО ВСЕЙ АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ, ЧТОБЫ ОПРЕДЕЛИТЬ ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ БИЗНЕСА И ВНЕСТИ ИЗМЕНЕНИЯ В РЕГИОНАЛЬНУЮ КАРТУ РАЗВИТИЯ РЕГИОНА, КОТОРАЯ ДАСТ ЧЕТКОЕ И НАГЛЯДНОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ О ТОМ, КАКИЕ СУБЪЕКТЫ МСБ ГДЕ НАХОДЯТСЯ И ГДЕ ЕСТЬ ПОТРЕБНОСТЬ В НОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ, А ТАКЖЕ В КАКИХ МЕРАХ ГОС.ПОДДЕРЖКИ НУЖДАЮТСЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ И НАСЕЛЕНИЕ.

ПРОВОДИТСЯ СКРИНИНГ

Данное мероприятие сможет определить наиболее востребованные направления для создания бизнес-проектов в регионе и определить лучшее местоположение для них, а также выявит существующие проблемы, мешающие успешному развитию бизнеса.

Методом исследования выбрано анкетирование в форме подомового обхода или обзона в каждом населенном пункте области. Анкета включает 29 вопросов и позволит определить потребности не только предпринимателей, а также населения.

«Мы сможем увидеть, какие проекты необходимо создавать, и какие из действующих проектов нуждаются в поддержке государства или необходимо финансирование, а счет инструментов финансовых институтов. С помощью скрининга можно выявить потребность в финансировании, потребность в специалистах на предприятиях для трудоустройства и многие другие вопросы затрагивающие социальные аспекты в рамках повышения доходов населения. Просим предпринимателей и население с пониманием и поддержкой отнестись к нашей инициативе и оказать содействие в заполнении анкет», - сказал директор Палаты предпринимателей Алматинской области Асет Шаяхметов.

По всем вопросам скрининга и вашего бизнеса обращаться в Палату предпринимателей Алматинской области: 040000, г. Талдыкорган, мкр.8, строение 2 "А", здание Выставочного комплекса, 2-этаж, тел. 8 (7282) 401 499, zhetysu@atameken.kz.

СОБ.КОРР.

ВСТРЕЧА С ЭКСПЕРТОМ ИЗ ТУРЦИИ

В городе Талдыкорган в ателье «Раушан-Гуль» состоялась встреча с экспертом из Турции господином Егемем Сердаром, который прибыл в Алматинскую область, чтобы поделиться опытом в рамках проекта «Старшие сеньоры». «Старшие сеньоры» - компонент Единой программы поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса-2020». Он дает возможность казахстанским предприятиям пригласить к себе высококвалифицированного зарубежного специалиста и получить его консультации по вопросам внедрения новых методов управления, технологий производства, оборудования и обучения персонала.

Консультации включали в себя посещение экспертом самого предприятия, а также предоставление практических рекомендаций, разработанных на основе анализа имеющихся проблем. Участниками компонента «Старшие сеньоры» стали руководители высшего и среднего звена действующих предприятий малого и среднего бизнеса, осуществляющих деятельность в приоритетных секторах экономики.

Ш. ХАМИТОВ.

Ерасыл Мырзатаев, ученик 12 класса Назарбаев Интеллектуальной школы города Талдыкоргана, считает себя счастливчиком. За высокие академические достижения школа предоставила ему возможность пройти летние языковые курсы в Стэнфордском университете США.

Возможность получить знания от именитых лекторов и профессоров - одна из отличительных особенностей Назарбаев Интеллектуальных школ. И этот шанс предоставляется самым лучшим ученикам. Обучение длилось две недели. Участники курса посещали лекции и мастер-классы по анатомии, креативному мышлению, бизнесу и предпринимательству, демократии, принятию решений, дизайну мышления. По словам Ерасыла, самым сложным из них оказалось пройти приемную комиссию в Стэнфорд.

- Учиться в Стэнфордском университете желают многие, но поступают туда лишь единицы, потому что это один из наиболее селективных и требовательных вузов США. Первостепенную роль при принятии окончательного решения комиссией играет наличие у будущего студента лидерских качеств, стремления изменить мир и внести свой вклад в развитие науки, - рассказывает юноша.

СТЭНФОРД НЕ ВСЕМ «ПО ЗУБАМ»!

Ерасыл в течение четырех лет в рамках проекта «Суперученики» совместно с учеными Жетысуского государственного университета имени И. Жансугурова занимается научными проектами по биологии, но тем не менее будущую специальность Ерасыл планирует связать с инженерией.

- Курсы мне помогли понять себя как личность, дали возможность познакомиться с учениками из других стран, познать их культуру и показать им свою. За эти две недели я нашел много друзей не только из Казахстана, но и из многих стран и разных континентов, отточил свои умения работать в команде и индивидуально, которые высоко ценятся в современном мире. Я думаю, можно внедрить некоторые полезные приемы и способы взаимодействия в школы НИШ, что будет очень полезно как для учеников, так и для учителей, - подытожил Ерасыл Мырзатаев.

Жамиля АТИБАЕВА

ОТКРЫЛСЯ СПОРТИВНЫЙ КЛУБ «ШЫНЫР»

Это стало воплощением мечты 35-летнего Еркебулана Кожанова, участника проекта «Бастау».

«На проект «Бастау» я пришел в мае 2018 года. Я отучился один месяц. Обучала меня бизнес-тренер Гульмира Багжаева, мы научились как платить налоги, как правильно использовать (распределять) финансы и т.п.», - рассказывает Еркебулан.

Молодой человек поставил перед собой цель - открыть в поселке, где он живет, современный спортивный зал.

«Целью моего прихода в проект «Бастау» было получить кредит по 6 % на

Как сообщила пресс-служба областной палаты предпринимателей, 15 сентября в поселке Байсерке Алматинской области открылся спортивный клуб «Шыныр».

закупку спортивных, тренажерных инструментов. Государством запущена программа продуктивной занятости «Енбек», которой предусмотрено льготное кредитование под 6%. Это намного дешевле потребительских кредитов и это выгодно для реализации бизнес-идей. Открыть спортивный клуб было моей давней мечтой, а если на спорт посмотреть со стороны бизнеса, это принесет неплохой доход. Я в это верю», - говорит Еркебулан.

Вместе с спортивным залом открылся и салон красоты красо-

ты «Инжу», руководит которым супруга Еркебулана, таким образом бизнес стал семейным.

В поселке Байсерке проживает 29 тыс. человек и если даже всего 3% из них станут посетителями спортивного зала, это выведет проект на самоокупаемость.

«Желающим заняться бизнесом хочу сказать: только вперед! Только тогда исполняются мечты. Поэтому нужно ставить цель, трудиться и добиваться», - говорит Еркебулан Кожанов.

Ш.БАТЫРОВ.

НАЗАР

XXI ҒАСЫР ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ ҚАРЫШТАП ДАМУЫН ДӘУІРІ ДЕЙМІЗ. ОЗЫҚ ЕЛДЕР АУАДАН СУ, ЖЕЛ-
ДЕН ЖАРЫҚ ШЫҒАРЫП, ӨРКЕНИЕТТІҢ ТАҒЫ БІР КЕЗЕҢІН АРТҚА ҚАЛДЫРУДА. АЛ ӨРКЕНИЕТ ТУРАЛЫ ОСЫНДАЙ
ӨРКЕНИЕТТІ ӘНГІМЕНІ ҚАЛА ІРГЕСІНДЕГІ ЫНТЫМАҚ АУЫЛЫНЫҢ ТҰРҒЫНДАРЫНА АЙТСАҚ, СЕНЕР МЕ ЕКЕН?!

ЫНТЫМАҚТЫҚТАРДЫҢ ЫРЫСЫ

Әй, қайдам?.. Сенбейтіндей жөні бар-ау. Неге деп сұрамаңыз. Өйткені ынтымақтықтар 10 жылдан бері не жарыққа, не ауыз суға жарымай келеді. Шенеуніктер тұрғын үйлерге электр энергиясы мен су құбырларын орнатуды, жолдың жағдайын қалыпқа келтіріп, жолаушыларды тасу мәселесін қарастыруға уәде бергенімен, іс жүзінде орындалғаны шамалы ғана. Ал қарапайым халық берген уәделерінде тұрмайтындардың бұл ісіне қапалы. Өрі, құрғақ сөзге тойып біткендіктерін айтады. Айтуынша, қаланың жағдайы әкімшілікте жұмыс істейтін азаматтың үйінде ғана қарастырылған. Тас жол оның қақпасының ғана емес, есік алдына да төселген.

Ынтымақтықтардың атынан редакциямызға арнайы келген көпбалалы ана Айнагүл ЕСТАЕВА осы уақытқа дейін шырмауықша шырмалған мәселенің түйіншегі әлі тарқатылмай келетінін айтып, атқамінерлердің қатысуымен өтетін ауылдың жиынына келуімізді өтінді. Елдің атынан келген ананың өтініші мен қара халықтың мұң-мұқтажына құлақ түріп, түйткілді мәселенің жібін тарқатуда қала іргесіндегі осы уақытқа дейін жыры бітпеген ауылдың жайына алаңдаулы жұрттың сөзіне бұл жолы шенеуніктер енді қандай уәж айтатынын білуге асықтық. Алтыдағы Қабанбай көшесінде өтетін жиынға ынтымақтықтар Күлтөбенің басына жиналғанындай лықа толмаса да, ел болып қаладан келетін билік өкілдерін күтуде екен. Газеттен келгенімізді біліп, бірден қара қазандай болған өкпе-наздарын айтып әлек болды. Неге екенін дүйім жұрт ішіндегі апаның айтқан сөзі ауылға келе жатып көлік ішінде сан түрлі ойға батырған санамдағы сауалдың жалғасындай бола берді: «Билік ауылды ұмытты. Неге?.. Ауылдың бар екенін ұмытып кетті. Неге?.. Тіпті, онда адамдар тұратынын, олардың да лайықты өмір сүруге құқылы екенін естен шығарды. Неге?.. Еліміздің шын болмысын көру үшін ауылға бару керек. Он жылдан астам уақыт болды мәселеміздің шешімін таппай келетініне. Бос уәде, құр шөппен аузымызды сүртіп келеді. Бүгінгі ауыл жайы биліктің түк бітірмегенін айтып береді...» Бұдан кейін өркениет, технология туралы әңгіме айтудың өзі қисынсыз болар.

Ынтымақтықтардың жан айқайына құлақ түрер жан табыла ма? Жыл сайын уәдені үйіп-төгіп беретін жергілікті әкімдік бұл жолы халыққа не деп үн қатты? Іргемізде тұрса да тоқтың күші бірде жетіп, бірде өшіп қалып, салдарынан білте шамды қанағат тұтқан жұрттың, яғни, қалаға қарайтын қараңғы ауылдың тыныс-тіршілігінен облыс әкімі Амандық Баталов хабардар ма?

Таудай болған мәселенің жібін тарқатуда ең алдымен елдің үніне құлақ түруді жөн көрдік.

Сейілхан НҰРБАЙ, Молдағұлова көшесінің тұрғыны: – Бұл жерге алғаш үйдің қазығын қаққандардың бірімін. Одан бері аттай зулап он жылдан асты. Осы уақытқа дейін небір қиындықты бастан кешіріп келеміз. Мұндағы проблема шаш етекпен. Жыл сайын шенеуніктер беретін бос уәдеге тойып біттік. Жарықсыз үй жанарсыз жанмен тең. Бірақ оны ойлап жатқан кім бар? Мына бір трансформатордан светті жалғап тарту үшін 33 мың теңге бердім. Қазір жарық бар деген аты ғана. Күнде кешкілік өшіп қалады. Ауыз су мәселесіне де жырлап жүріп, тоғыз жылда жеттік. Алайда, таза су ішіп отырмыз деп айту қиын. Ал жолдың түрі мынау. Осы жылы мектеп саламыз деп уәде еткен-ді. Бірақ, мұның бәрі тек сөз жүзінде ғана қалып келеді, іс жүзінде қашан орындалары беймәлім. Ынтымақтықтардың жан айқайына жан ауыртып жүрген билікті көрмедік.

Ал өзін **Айнұрмын** деп таныстырған келіншектің айтуынша, қала әкімі болған Д. Шалтабев мектеп салуды мамыр айында, ал жарықтың мәселесі шілде айында шешімін табады депті. Бірақ, әкімнің сөзі аяқсыз қалған. Оның орнына тағайындалған жаңа әкім де бұған бас ауыртып жатқаны шамалы дейді. Өз сөзінде, ашынған ана бас ауыртып, балтыр сыздап жатса, мұнда жедел жәрдем шақыртудың өзі азап екенін айтты. «Кеше ғана үш жасар қызымның ыстығы түспей қойып, жедел жәрдемге жүгінуге тура келді. Ал олар біздің үйді табу үшін оның алдынан өзің шығып, күтуіңе тура келеді. Өркениетті елдің қатарына ілігеміз дейді еліміз. Мына түрімізбен қандай өркениетті айтуға болады, айтыңызшы?!».

Осы күнге дейін билік өкілдерімен болған жиынның бәрінде Ынтымақ-2 ауылында тұратындарға жететін жаңа трансформатор салынады

деп уәде етіпті. Алайда, берген уәде орындалмай келеді. Бүгінде 2013 жылы 60 үйге шақталып орнатылған трансформатордан 250-ден астам үй жарық алып отыр. Өр үй тоқты өзінше жалғап алғандықтан, күші бірде асып, бірде жетпей қалатын кездер жиі болып тұрады екен. Күнде кешкілік жарық сөніп қалатындықтан, білте шамды күнелтіп күй кешетіндіктерін айтып, мұң шақты мұндағылар.

«Тоқтың салдарынан екі бірдей тоңазытқышым, микротолқынды пешім, телевизорым күйіп, жарамсыз

құзырындағы жұмыс емес пе? Бұл іске жауапты мамандар неге құлықсыз? Халық билікке жеке бастың мәселесін емес, ауылдың проблемасын шешіп беруін сұрап отыр ғой», – деп ашынған Байтұрсынов көшесінің тұрғыны **Қалила ЖОРЫНБАЕВА** сөзін былай жалғады: «2007 жылдан бері Ынтымақтан елге жер беріле бастағаннан-ақ мұнда су тартып, жарықты жарқыратып қоюлары керек еді, мына салынып жатқан коттедж қалашығындай. Бұл ауылға мемлекеттен қаржы бөлінбеді дейсіз бе? Әлбетте бөлінді. Бірақ, ақша кімнің қалтасында кетті, міне, мәселе қайда жатыр?! Биылдыңтың өзіне ауылдағы тек 5 шақырымдық жолға ғана қиыршық тас төсеу үшін ақша бөлініпті. Сонда 28 шақырым жол қайда қалды? Бұл дегеніңіз, биыл да балаларымыз мектепке тағы балшықты таптап, аяқ киімдерін құртпас үшін сыртынан целлофан киюге мәжбүр деген сөз.. Бізде мектеп мәселесі де шешімін тапқан жоқ. Жеке көлігі барлар баласын өздері тасиды, ал көлігі жоқтар баяғы жолға шығып №13 автобусына отырады. Балалардың басым бөлігі қалаға, кейбірі Өтенайдағы мектепке қатынап оқиды. Бірақ, сол ауылдағы мектепке бару үшін автобус түске дейін ғана жүреді. Ал түстен кейін мүлдем жоқ. Сенбі, жексенбі күндері автобусты мүлдем көрмейсің. Біз сол жаяудың күнін күнелтеміз. Қазіргі таңда ауылға №4, №227 және №13 автобустары қатынайды. Бірақ кешкі жетіден кейін Ынтымаққа келу мұң. Мәселен, 4-те келетін автобусқа балалар тиеліп

болып қалды. Ал бұған электр желісіндегілер бас та қатырмайды. Ондағылар техникалық заттардың күйіп, істен шығып жатқанына жауап бермейтінін айтып, құтылып кетеді. Жөн делік. Алайда, біз олардан күйген техникаларымызды сатып алып беріңдер деп жатқамыз жоқ қой. Тоқты жөндел беру солардың

алады. Олардың көтеретін сөмкесінің өзі қандай салмақта екенін айтпасақ та білесіңдер. Бала – болашағымыз дейміз. Ендеше, билік өкілдері осы балалардың болашағы үшін бұл мәселелерді неге түбегейлі шешіп тастамайды? Өне көрдің бе, жиынға келіп тұрса да олар елдің жанына жақындауға беттері жоқ. Бұл жолы не

НАЗАР

айтамыз, қандай ертегі құрастырсақ екен деп тұрған болар, бәлкім. Бізге керегі ертегі емес, ертеңгі жайдың мәселесі екенін неге ұқпайды олар?! Ынтымақтықтардың айтуынша, өт-

бөлімі» мемлекеттік мекемесі басшысының міндетін атқарушы Жандос Телеубаев егер қалалық мәслихаттың осы жолғы отырысында қаражат қарастырылатын болса ғана

столбқа миллион, миллиард ақша кеткен болар. Бірақ, бір столбтан екінші столбқа сымды таратып жатырсыңдар. Сызық екі жақтан да болуы тиіс қой. Бірақ, сендердің

тоқетері, бұл бүгін-ертең шешіле салатын мәселе емес. Ал ушыққан жайтты басшысына барып түсіндіріп, шешімін табу керек екенін жеткізетінін айтқан Жандос мырза ел алдында берген уәдесін аяқсыз қалдырмайтын шығар деп сендік. Алайда, нақты шешімін айтпаған шенеуніктің «шешеміз» деген сөзіне ауыл жұрты күмәнмен қарайды.

Қала іргесіндегі ауыл жайынан облыс әкімі Амандық Баталов та хабардар екен. Жаз айында өзі келіп, елдің көзінше бұл іске жауапты мамандарға арнайы тапсырма бергенін айтқан жұрт істің неге алға баспай отырғанын түсінбейміз дейді.

Ақтөбе облысының әкімі болып тұрған кезінде Бердібек Сапарбаев Мұғалжар ауданының әкімі Серік Шаңғұтовтың үйіндегі жарықты сөндіріпті. Уәжі – «10 жылдан бері ауыл жарықсыз отыр. Сіздің үйде жарық бар. Басқаға бас ауырттып отырған жоқсыңдар. Бүгіннен бастап аудан әкімі мен орынбасарының үйіндегі жарықты сөндіріңіз. Қашан Қайыңдыдағы мәселені шешеді, сол кезде қосыңыз». Бұған қоса, «11 жыл әкім болып, 11 көшеге жол төсепсің. Әр жылға бір жол. Қалған көшені жөндеуің үшін саған 30 жыл керек пе?» – депті сұраулы жүзбен. Біздің ақ жағалыларға дәл осындай ескерту керек пе, қалай өзі?!

...Ауыл тұрғындары сөзінше бірінші Ынтымақта тұратындардың жағдайы көш ілгері. Ондағылардың жарықтан да, судан да проблемасы жоқ. Тіпті жолына дейін реттелген.

Қабанбай көшесіндегі жиынға қалалық әкімдіктен келгендерді көз шалмады. Ынтымақ – Өтенай ауылдық округіне қарайтындықтан ауыл әкімінің орынбасары Жаннұр Әбішев қана келді. «Әкім Ерлан Жетібаев келер еді, «больничныйда» жүргендіктен келмеді» деген ол бұл жолы жиынды өзі жүргізетінін айтты. Сонымен қатар шешімін таппай келетін мәселелерге орай жауапты мамандардың келгенін, оларды халыққа таныстырып та өтті.

Жиында қаралған алғашқы мәселе ауылға автобустың қатынауы болды. Әкім орынбасарының сөзінше, Ынтымаққа жүретін автобустар осы күнге дейін орталық көшеге кірмей келген. Ендігі ретте дерлігі бірдей Қабанбай батыр көшесіне кіретінін айтып, елді сендірді. Мұнан кейінгі шешімін таппай келетін дүние – мектеп пен жарық мәселесі. Бұл тұрғыда ауыл әкімінің орынбасарынан «Талдықорған қаласының әкімі болған Дастан Шалтабаевтың халық алдындағы есептік кездесуінде Ынтымақ ауылына 1200 орындық жаңа мектеп салу жоспарға енгізіліп, қаражат қарастырылып жатқанын, көшелерді жарықтандыру ісі көп ұзамай шешілетінін айтқанын, ендеше, бұл іс неге кешеуілдеп келеді?» деп сұрағанымызда: «Мен ауылдық әкімдіктенмін» деген қысқа жауап қайырып, кеңінен ақпаратты қала құрылысы бөлімінің басшысы келіп түсіндіретінін жеткізді.

Жиынға кешеуілдеп келген «Талдықорған қаласының құрылыс

тоналған. Соған байланысты біз мұнда жарық қоса алмай отырмыз. Оған «Жастар-2», «Жастар-3» және «Ынтымақ-1», «Ынтымақ-3» қосылған. Егер сол трансформаторды осында алып келіп қойсақ, тоналып кетпесіне кім кепіл. Ұры алыстан келмейді. Мәселен, күні кеше ғана тартқан сымның 200 метрін біреу тағы қолды қылған», – деген Жандос Диқанбайұлы ұрланған дүниеге, яғни тарату нүктесіне (РП) 30 млн. теңгедей ақша қажеттігін айтты. Осыған орай сотқа арыз да жазылыпты. Ендігі сәтте мұның басқа қандай жолдары барын қарастырудамыз деп ақталған оның сөзіне «қарастырып жатырмыз дегеннен өзге ештеңе айтпайсыңдар» деп ашынды жұрт.

«2016 жылы қойдық деп неге ақталасыңдар. Егер үш жыл бұрын қойсаңдар, ауылда неге жарық жоқ? Бізге тиесілі тарату нүктесі (РП) ауылға кіре берістегі орынға не үшін қойылған? Ол жақтың бәрі жап-жарық болып жарқырап тұр, түнеріп, қараңғылықтың күйін кешіп отырған біз ғана. Күнде кешкілік сегізде жарық өшіп, титтей балалармен білте шамның жарығын қанағат етіп келеміз. Үш жыл бойы бір жарықтың мәселесін шеше алмасаңдар, онда неге билік басында отырсыңдар? Бұл істе кімді кінәлі етіп көрсетерлеріңді білмей, ақырында халықтың өзіне аударып отырғандарың тіптен ұят қой... Бір уақыт арттарыңа қараңдаршы. Бұрынғы орнатылған столбтардың бәрі қисайып құлауға шақ тұр. Ал мына екінші қатарда орнатылған жаңа

бұл істерің тіптен жөнсіз. Жоба бар дейсіңдер. Онда сол жобаларыңды көрсетіңдер.

Бізге іштеріңде нақты жауап айтатын адам бар ма өзі? Өткенде бір жас баланы жібердіңдер, оған сұрақ қойсақ, не айтарын білмей, абдырап қалды. Халықты алдауды қашан қоясыңдар? Әкім деген жұрттың мұң-мұқтажына ден қойып, ел ішіндегі мәселені шешуге барын салуы керек. Ал біздің қала әкімі елдің жанайқайына бас ауыртпайтын сыңайлы. Қаламызда ел қамын ойлайтын ер басшылар бар ма өзі?» деп ашынған апаның сөзі биліктегілердің сүйегінен өтті деп айтудың өзі қиын.

Жарық мәселесі бойынша соңғы қандай жауап айтасың деген халықтың сөзіне Жандос мырза тарату нүктесінің (РП) ақшасын қарастырып жатқанынан өзге нақты ештеңе дей алмады. Ақшасы шешілген жағдайда ғана іс алға баспақ.

«Үш жылдан бері қарастырып келесіңдер ғой. Халық қашанға дейін жарықсыз отырады? Қазір де бос сөзбен басымызды қатырып тұрсыңдар. Нақты бір шешім айта алмасаңдар, онда несіне бұл жиынға келдіңдер? Егер қолдарыңнан келмесе, біз онда Астанаға дейін шағымаданатын боламыз. Бұл істі осылай жаба салмаймыз» – деді ауыл тұрғыны Қалила Жорынбаева.

Бұл мәселе бойынша ауыл жұрты «Ең құрығанда қосымша бір трансформатор орнатып берсеңдер болмай ма?», – деген ұсыныс та тастады. Ашынған елдің ұсынысын бастапқыда мекеме басшысының міндетін атқарушы көңілге ілмегенімен, ақырында келіскендей сыңай танытты.

«Хаттама толтырылады. Трансформаторды қоямыз. Сөйтіп жарық беріледі. Бірақ, қосқаннан кейін оның ішіндегілер жоғалатын болса, мен жауап бермеймін. Ұрланбайтынына кепілдік бересіңдер ғой» деген Жандос мырзаның сөзіне ауылдық әкімнің орынбасары Жаннұр Әбішев «Егер мұны біздің балансқа өткізіп берсеңіздер ғана кепілдік бере аламыз» деп жауап қайырды. Сөздің

Ал проблемаларынан арыла алмай келетін екінші және үшінші Ынтымақта тұратын халықтың жан айқайына құлақ түріп, істің ілгері басуына қадам басар күн туа ма? Өлде көз жасы мұхитқа айналған халықтың айтар даты мен жазған хаты осылай аяқсыз қала бере ме?

Қазақта «Әкім бол, халқыңа жақын бол» деген сөз бекерге айтылмаған. Ақ жағалылар ішінде қара халықпен жұмыс істейтіндер – әкімдер. Әсіресе, аудан, қала басшылары, ауылдық округтің әкімдері тікелей халықпен жұмыс жасайды. Олардың мұң-мұқтажын біліп, жоқ-жітігін түгендеп отыратындар да солар болуы тиіс. Алайда, біз табан тіреген қала іргесіндегі ауылдың халқы ақ жағалылардың сенім үдесінен шыға алмай келетініне қапалы. Сонда, ел тізгінін ұстаған шенеуніктер бұ халыққа қашан жақындап, қашан жақсылықтың нұрын шашады? Айтыңыздаршы, ынтымақтықтардың ырысы қашан кіреді?!

Сарби ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ

Дүйсенбі - Понедельник, 23 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15, 03.55 «Konil tolquпу»
06.25, 02.55 «Мәселе»
07.00 «ТАҢШОЛПАН»
10.00,18.10 Телехикая «Қайран күндер»
12.00, 13.10 НИЕТ
13.00. 17.00, 20.00, 01.05, 03.25 АҚПАРАТ
14.00, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар»
15.00, 22.25 Т/х «Жат мекен»
16.00 АПТА
16.50, 02.45 «100 бизнес бастауы»
20.35, 01.35 «Ашық алаң»
23.25 «Бізбен бірге»
00.15 Т/х «Құбылай хан»
02.25 «Сен де бір кірпіш дүниеге»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00, 10.00 «М/с»
07.30, 08.10. 09.10 ТАҢҒЫ ХАБАР
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.30 Т/х «Балтакөлде Бақытым»
11.00, 16.00 Т/х «Пәленшеевтер-2»
12.25 Мегахит
14.15, 23.15 Т/х Махаббатым жүрегімде»
15.00 Т/х «Қарлығаш ұя салғанда»
17.00 Ток-шоу «Білім»
17.40 Т/х «Листопад»
19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
19.30, 00.00 Қорытынды жаңалықтар
20.00 Сериал «Разия»
20.45 Тұсаукесер «Прайм тайм»
21.00 Итоги дня
21.40 Т/х «Рауза»
22.30 Т/х «Абдулхамид хан»
00.40 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем әуен

ЖЕТІСУ

12.30 «Стальная бабочка»
14.30 X/ф «Любовь на прокат»
16.45, 01.30 «Өкініш»
18.00, 03.00 «Қара теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 04.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.40 «Шеф-3. Новая жизнь»
23.40 X/ф «В чужом краю»
04.45-05.00 «КТК» қоржынынан» ойын-сауық

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00, 10.00 «М/с»
07.30, 08.10. 09.10 ТАҢҒЫ ХАБАР
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.30 Т/х «Балтакөлде Бақытым»
11.00, 16.00 Т/х «Пәленшеевтер-2»
12.25 Мегахит
14.15, 23.15 Т/х Махаббатым жүрегімде»
15.00 Т/х «Қарлығаш ұя салғанда»
17.00 Ток-шоу «Білім»
17.40 Т/х «Листопад»
19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
19.30, 00.00 Қорытынды жаңалықтар
20.00 Сериал «Разия»
20.45 Тұсаукесер «Прайм тайм»
21.00 Итоги дня
21.40 Т/х «Рауза»
22.30 Т/х «Абдулхамид хан»
00.40 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген»
07.00, 23.00 Т/х «Үмітінді үзбе»
08.00 Мультфильм
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/х «Бір болайық»
12.20 «Той жыры»
13.00 «Елорда лайф»
13.20 Сериал «Турецкий транзит»
15.20, 00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 Т/х«Қош келдіңіз»
19.20 Т/х «Алмасай»
20.00, 02.00 Жаңалықтар
20.30, 02.30 Новости «20.30»
21.00 Т/х «Жаза»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.30 «Той базар»
06.50 «Той заказ»
07.20 «Басты бағдарлама»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Жизнь других»
12.00 «Қалаулым»
14.55 Сериал «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/Женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45, 02.20 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Сериал «Другой майор Соколов»
04.15 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 «Дау-дамайсыз»
07.30, 02.30 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 «Смеяться разрешает-ся»

Сейсенбі - Вторник, 24 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15 «Көңіл толқыны»
06.30, 13.00, 17.00, 20.00, 01.05, 03.45 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.10 Т/х «Қайран күндер»
12.00, 13.10 «Ниет»
14.00, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар»
15.00, 22.25 Т/х «Жат мекен»
16.00, 02.25 «Жан жылуу»
16.25, 02.50 «Мәдениет жауһарлары»
16.50 «100 бизнес бастауы»
20.35, 01.35 «Ашық алаң»
23.25 «Бізбен бірге»
00.15 Т/х «Құбылай хан»
03.10 «Парасат майданы»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/с «Макс Грин и ино-планетяне»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.00,19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
10.30, 17.50 Сериал «Листопад»
12.25 Д/ф «Бір туынды тарихы»
13.00,20.00 Т/с «Разия»
14.00, 22.30 Т/х «Абдулхамид хан»
15.00, 21.40 Т/х «Рауза»
16.00 Т/х «Пәленшеевтер-2»
17.00 «Қоғамдық талқылау»
19.30, 00.00 Қорытынды жаңалықтар
20.50 Новый курс
21.00 Итоги дня
23.15 Т/х «Махаббатым жүрегімде»
00.40 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген»
07.00, 23.00 Т/х «Үмітінді үзбе»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/х «Бір болайық»
12.20 «Ел аузында»
13.20 Сериал «Истребители»
15.20, 00.00 Т/с «Кешіккен хат»
18.00 «Қош келдіңіз»
19.20 Т/х «Алмасай»
20.00, 02.00 Жаңалықтар
20.30, 02.30 «Новости 20.30»
21.00 Т/х «Жаза»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.30 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 Премьера «Галка и Гамаюн»
12.00 «Қалаулым»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/Женское»
12.00, 01.45 «Қалаулым»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 02.20 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Т/с «Другой май-ор Соколов»
22.00, 01.15 «П@УТИНА»
04.15 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 02.30 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 Новости (повтор)
10.30 «Шеф-3»
12.30, 23.40 X/ф «В чужом краю»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30, 02.20 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 Новости (повтор)
10.30 «Шеф-3»
12.30, 23.40 X/ф «В чужом краю»

ЖЕТІСУ

14.45 «Семейные обстоя-тельства»
16.45, 01.30 Т/х «Өкініш»
18.00, 03.00 Т/х «Қара теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 04.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерные новости
21.40 «Шеф-3»
04.45-05.00 «КТК қоржынынан»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.25 «Жыр-тамшы»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Туржорық
10.20 «Әлемнің үздік карти-налары»
10.30 «Әдебиет пен адамзат»
11.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы
11.45 «Бала-базар»
12.00 «Ел қамы»
13.00 «Шашу»
13.50 «Жыр-тамшы»
14.00 «Ел мен жер»
14.25 «Әлемнің үздік карти-налары»
14.30 «Желі-KZ»
15.00 «Әсем әуен»
15.45 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
16.00 «Бай-қуатты болайық»
16.35 «Үшінші көз»
16.45 «Тыңдашы, айналай-ын»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әлемнің үздік карти-налары»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Диалог» /прямой эфир/
19.30 «Оқырман»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Экорейд»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы
14-бөлім
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

АСТАНА

06.00,05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ
07.00, 23.00 «Үмітінді үзбе»
08.00, 13.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/с «Бір болайық»
12.20 «Оңай емес»
13.20 Сериал «Истребители»
15.20, 00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 «Қош келдіңіз» теле-хикаясы
19.20 Т/х «Алмасай»
20.00, 02.00 Жаңалықтар
20.30, 02.30 Новости «20.30»
21.00 Т/х «Жаза»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.30 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Галка и Гамаюн»
12.00 «Қалаулым»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/ женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 02.20 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45 Т/с «Другой майор Со-колов»
04.15 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30, 02.20 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 НОВОСТИ
10.30, 21.05 Т/с «Гранд»
10.30, 21.05 Т/с «Гранд»
11.00 Лотерея 777
23.40 «Салем шоу»
02.00 «KZландия»

Сәрсенбі - Среда, 25 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15, 02.55 «Көңіл толқыны»
06.30, 13.00, 17.00, 20.00, 01.05, 03.55 AQPAPAT
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 19.00 Т/х «Қайран күндер»
12.00,13.10 «Ниет»
14.00, 21.30 «Қанатсыз құстар»
15.00, 22.25 Т/х «Жат мекен»
16.00 КЕЛБЕТ
16.35 «Ақсауыт»
20.35,01.40 «Ашық алаң»
23.25 БІЗБЕН БІРГЕ
00.15 Т/х «Құбылай хан»
02.30 «Келбет»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/ф «Макс Грин и ино-планетяне»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.00, 19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
10.30 «Листопад»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.25 Тұсаукесер «Патриот»
13.00, 20.00 Т/с «Разия»
14.00, 22.30 Т/х «Абдулхамид хан»
15.00, 21.40 «Рауза»
16.00 «Пәленшеевтер-2»
17.00 «Одна история» с Май-ей Бекбаевой
19.30, 00.00 Қорытынды жаңалықтар
20.45 Prime time
21.00 Итоги дня
23.15 «Махаббатым жүрегімде»
00.40 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем ән

АСТАНА

06.00,05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ
07.00, 23.00 «Үмітінді үзбе»
08.00, 13.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/с «Бір болайық»
12.20 «Оңай емес»
13.20 Сериал «Истребители»
15.20, 00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 «Қош келдіңіз» теле-хикаясы
19.20 Т/х «Алмасай»
20.00, 02.00 Жаңалықтар
20.30, 02.30 Новости «20.30»
21.00 Т/х «Жаза»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.30 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Галка и Гамаюн»
12.00 «Қалаулым»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/ женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 02.20 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45 Т/с «Другой майор Со-колов»
04.15 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30, 02.20 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 НОВОСТИ
10.30, 21.40 «Шеф-3»
12.30, 23.40 «В чужом краю»
14.45 «Семейные обстоятель-

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.25 «Жыр-тамшы»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Экорейд»
10.20 «Әлемнің үздік карти-налары»
10.30 «Диалог»
11.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы
11.45 «Бала-базар»
12.00 «Оқырман»
13.00 «Шашу»
13.50 «Жыр-тамшы»
14.00 «Бағбан»
14.25 «Әлемнің үздік карти-налары»
14.30 «Жетісу зертханасы»
15.00 «Балдәурен»
15.45 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
16.00 «Жүрек сөзі»
16.30 «Ауылдағы ағайын»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әлемнің үздік карти-налары»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Ұлт пен рух»
19.30 «Құтты қонақ»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы
15-бөлім
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

АСТАНА

06.00,05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ
07.00, 23.00 «Үмітінді үзбе»
08.00, 13.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/с «Бір болайық»
12.20 «Оңай емес»
13.20 Сериал «Истребители»
15.20, 00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 «Қош келдіңіз» теле-хикаясы
19.20 Т/х «Алмасай»
20.00, 02.00 Жаңалықтар
20.30, 02.30 Новости «20.30»
21.00 Т/х «Жаза»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.30 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Галка и Гамаюн»
12.00 «Қалаулым»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/ женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 02.20 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45 Т/с «Другой майор Со-колов»
04.15 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30, 02.20 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 НОВОСТИ
10.30, 21.40 «Шеф-3»
12.30, 23.40 «В чужом краю»
14.45 «Семейные обстоятель-

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30, 02.20 Т/х «Женнеттің көз жасы»
08.00 Т/х «Қайсар жесір»
09.50 НОВОСТИ
10.30, 21.05 Т/с «Гранд»
10.30, 21.05 Т/с «Гранд»
11.00 Лотерея ЛОТО 6/49/777 KENO
23.40 «Сәлем Шоу»
02.00 «KZландия»

ТҰЛҒА

ЗАМАНА

ЗАРДАБЫН

ШЕККЕН

ҰРПАҚ

Өкінішке қарай, замана зардабын бастан өткеріп, Отан үшін от кешкендердің кейбіреуін біле тұра ескерусіз қалдыратынымыз бар. Солардың қатарында соғыс ардагері, ұлағатты ұстаз Бұхарбек Рақымов марқұм еді. Ол жайлы Қазақстан Республикасы білім беру ісінің үздігі, еңбек ардагері Жәмәли Ысқақов әңгімелейді.

Өткен ғасырдың отызыншы жылдарында Ақсу ауданындағы Қарашілік ауылында тұрған Рақым ақсақал балаларының үлкені Бұхарбекті Қарағаштағы Мамания медресесіне беріпті. Бірақ, онда оқып жүрген жас өрімдердің әрі қарай білімдерін жалғастыруы мүмкін болмай «Балапан басына, Тұрымтай тұсына» дейін зобалаң күн туыпты. Сөйтіп, бір мүшел жастағы Бұхарбек жаяулатып ауылына келсе, үрерит, қыбыр еткен жан көрінбеген.

Өз үйінің босағасын аттағанда көргені бұрышта бүрісіп отырған тете қарындасы Толқынай болты. Сөйлесуге шамасы жоқ, тек кірпігі қимылдайды. Қарындасын сағынған ол аянышты сезіммен құшағына қысып, жан-жағына қараса, әке-шешесі, басқа да бауыр-қарындастары, барлығы сегіз адам аштықтың құрбанына айналыпты. Осынау жантүршігерлік оқиғаны көзімен көрген Бұхарбек өзін бекем ұстап, дорбасының түбінде қалған қатқан нан мен құрғақ талқанды қарындасының аузына тосып, аман алып қалуға тырысып бағыпты.

Енді не істеу керек? Бұхарбек қарындасын арқалап, қарасы көрініп тұрған Сағабүйен ауылына келіп, ымыртта шеткі үйдің есігін қағады. Үй иесі әбден шаршап-шалдыққан екеуіне жаны ашып, бірер күн қарайласыпты. Бірақ, ес жиған соң екеуі Қапалға бара жатқан жаяуларға ілесіп, Толқынайды балалар үйіне өткізіп, осындағы Қапал педагогика училищесіне түседі. 1934 жылы мұғалімдік диплом алып, Еркін ауылындағы мектепке мамандығы бойынша қызметке орналасады. Сол жылы үйленіп, Ира есімді қыздың әкесі атанады. 1974 жылға дейін табан аудармай мұғалім болады. Ұзақ жылғы еңбегі «Қазақстанның халық ағарту ісінің үздігі» белгісімен, көптеген Алғыс хат, грамоталармен марапатталады.

Ауыл мектебінде директор болып қызмет атқарып жүріп, 1939 жылы Фин, одан кейін Отан соғысына қатысып, майданның қанды соқпақтарын бастан өткереді. 1946 жылы Жеңіс туын желбіреткен мерекеден соң амен-есен Еркін ауылына оралып, сүйікті мектебінде жұмысын жалғастырады. Ол еңбек еткен жылдарда көптеген жас түлек өмірге жолдама алды. Мен солардың бәрін білмесе де біразын есімде сақтадым. Ішкі істер органында ұзақ жыл қызмет еткен полковниктер – Нәукетай Қарабеков, Күмісбек Тазабеков, Ықсан Егізбаев, заң ғылымының докторы, профессор Мақсұт Нәрікбаев, Б. Сәрсенбеков, ұстаздар Ф. Сағадиев, Ө. Ташмұханбетов, П. Бөртаева, А. Смағұлов тағы басқалар күні кешеге дейін Бұхарбек Рақымовты ұмытқан емес-ті. Өздерінің азамат болып қалыптасуына оның мол еңбек

БІЗ БҮГІН СОНау АШАРШЫЛЫҚТАН ТІРІ ҚАЛҒАН, СҰРАПЫЛ СОҒЫСТАН АМАН ОРАЛҒАН АЯУЛЫ ТҰЛҒА ТУРАЛЫ ӘНГІМЕЛЕМЕКПІЗ. КЕЙ РЕТТЕ «ЕШКІМ ДЕ, ЕШ НӘРСЕ ДЕ ҰМЫТЫЛМАЙДЫ» ДЕП ЖАРНАМАЛАП ЖАТАМЫЗ.

сіңіргендігін мақтанышпен айтып отыратын. Талдықорған қаласындағы Еркін мектебінің іргетасын қалаушылардың және алғашқы ұстаздарының бірі болған Б. Рақымовты аға және орта буын өкілдері жиі еске алады. Ал жастардың бәрі бірдей оның адал еңбегі туралы хабардар емес. Асыл азаматты, білікті ұстазды ұмыту үлкен ағаттық болар еді. Оның есімін Еркін ауылының бір көшесіне берсек, бұл мұғалімді, оның шәкірттерін, халыққа білім беру ісіне еңбек сіңірген азаматты ардақтау болар еді.

Б. Рақымов туралы айтылған және мерзімді басылымдарда жарияланған мақалалар мен естеліктер бірін-бірі толықтыра түседі. Оларда осы хикаятта айтылмаған деректі мағлұматтар да кездеседі. Мәселен, балалары жазған еске алу мақалада: - *Ауылға келіп, үйіне кірсе, әке-шешесі, бауырлары түгел қырылып қалыпты. Не істерін білмей есеңгіреп, енді далаға шыға бергенде бұрышта жылап отырған кішкентай қарындасын көреді. Бауырына басып, далаға шыға бергенде, есік алдынан тағы бір бауырын тауып алады. Үшеуі ауылдың шетінде тұратын Шынар деген апаның үйіне келіп есік қағады. Шынар апа үшеуіне тамақ беріп, ес жиғызады. Ертеңіне Қапалға кетіп бара жатқан арба-кештерге ілестіріп жібереді. Бұхарбек үш жастағы қарындасы Толқынайды арбаға отырғызып, бауырын жетектеп келе жатқанда жолдың екі жағынан аштықтан ілбіген, ісініп кеткен әлсіз адамдарды көреді. Бір сәтте жел тұрып, шаң борайды да бауыры қолынан сытылып кетеді. Амалсыз, сасқалақтап, арбаның соңынан кетеді... Содан бауырын таппайды.*

Бұхарбек Рақымов 1939 жылы Фин соғысына 24 жасында кетіп, Берлиннен 6 жылдан кейін бір көзінен айырылып елге оралады. Ашаршылық пен соғыс зардабынан 56 жасында қайтыс болады. Тиісті орындардан замана зардабын шегіп, өмірден озған әкеміздің есімін Еркін ауылының бір көшесіне берсе екен деген тілегіміз бар. Бұл тілекке ұстаздың шәкірттері атынан Әукенов Нұрпәзіл, Дүйсененов Дүйсенбек те пікір білдіріпті.

«Арпалыс алақұйын замандар, шайқалып тұрып алса мен кетемін» - деп Қасым Аманжолов жырлағандай, бір інісінен тірідей айырылып, өксіген өмірін ұстаздық еңбегімен жұбатқан, қажыр-қайратын ұрпақ тәрбиесіне жұмсаған арда азаматты ескерусіз қалдыру ұят-ақ.

Кезінде Еркін ауылының әкімдігіне көше атын беру туралы өтініш білдірген едік, - дейді соғыс ардагерінің қызы Зәуре Бұхарбайқызы. – Тиісті құжаттарын да өткіздік. Сол арада әкім ауысып, аяқсыз қалды. Келесі әкімге де тілек білдірдік, бұл әкім де жоғарылап кетті. Әйтеуір, «сынықтан сылтау» табыла берді. Ендігі үмітімізді ұзартар бірер азамат табылатынына сенім артамыз.

«Жүрек қартайса, ажал аңду салады» - деуші еді бір белгілі жазушы. Шынында ұстаз ғұмыры жүрек қартайтар зардапты екен. Ұрпақтарының шырылдайтын жөні бар ғой. Тым болмаса әке есімін иеленген көшені көріп, сағыныш мауқын басқысы келетіні анық. Марқұмды білетіндер де дұғасын бағыштап, сол көшені бойлап, еске ала жүрмей ме?!

Кенжехан РАҚЫШ,
Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, Қазақ журналистикасының қайраткері.

ПЕДАГОГИКА

Сәби дүниеге шыр етіп келгеннен бастап ата-ананың ықпалында болып, бағыт беруші тәрбие мектебінен нәр алады. Өз отбасында бала ата-ананың қамқорлығына, шексіз сүйіспеншілігіне бөленіп, әке мен ананың жақсылығы мен дәулетінің қызығын көріп қана қоймай, адамгершілік, әдеп-инабат тағылымдарын алуы, оларды меңгеріп іс-жүзінде қолданудың ынта мен ықылас, қайрат пен қажыр ететін жолынан өтуге тиіс.

ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІ

- ҰЛТ БОЛАШАҒЫ

«Бала естігенін айтады, көргенін істейді» - деп қазақ халқы бекер айтпаған. Сәбилеріміз ата-анасының, тәрбиешісінің, достарының мінезінен, жүріс-тұрысынан, сөйлеген сөзінен, істеген ісінен үлгі алуға тырысады. Адам тәрбиелеу, оған ғылым негіздерінен мағлұмат беру, баланы өмір сүруге икемдеу, адами қылықтарды бойына дарыту – ол оңай шаруа емес. Халқымыз ежелден ұрпақ тәрбиесін ұлттың тағдыры, ұлттың болашағы деп білген ғой. Демек, басынан бастап баланың санасына ізгілік пен адалдық, парасаттылық пен қайырымдылық қасиеттерін сіңіріп отыру өзінің нәтижелі жемісін берері даусыз. Сондықтан тәрбие мәселесіне көп көңіл бөліп, болашақ ұрпақты саналы тәрбиелеу үшін тиімді әдіс-тәсілдерді қолданып, қарастыру әрбір балабақша ұжымының тапқырлығы мен іскерлігін, ізденімпаздығы мен шығармашылығын талап ететіні хақ. Ал, балабақша – баланың жүйелі түрде білім-тәрбие алатын ең алғашқы қоғамдық ошағы. Балабақшаның балаға беретін тәлім-тәрбиесінің қаншалықты мықты болуы, сол балабақшада қызмет ететін педагогикалық ұжымға, нақтырақ айтар болсақ, тәрбиеші-ұстазға байланысты.

Қазір – жаһандану мен ақпараттық технологиялар дамыған заман. Сол себептен де болар балалардың ой-өрісінің,

ойлау қаблетінің, өмірге көз қарасының кейінгі жылдары өзгере бастағаны анық байқалуда. Жасыратыны жоқ, өкінішке қарай, қазіргі қазіргі заманымызда айтқанға көнбейтін, айдағанға жүрмейтін тізгінсіз кеткен балаларымыз көбейіп келеді. Оны тәжірибиелі психологтар да растап отыр. Көп жағдайда біз балаларды, балалар бізді түсіне алмайды, кей кездері арты қайғылы оқиғалармен аяқталып жатады. Біздің ойымызша, бәріне кінәлі тек ата-ана емес, ал мектептегі оқу-тәрбие жұмысындағы кемшіліктердің де қолтаңбасы бар. Мойындау керек, сондай-ақ шектен тыс қамқорлықтың зардабы жоқ емес. Қалай деген күнде де бала тәрбиесі тек отбасы мен педогогиканың ғана міндеті емес, оған бүтіндей бір қоғам жауапты. Осы орайда, «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы, адамзатқа апат әкеледі» деген ғұлама ойшыл Әбу Насыр әл-Фараби ойын әрбір ұстаз, әрбір ата-ана өздеріне қағида ретінде ұстанса, құба-құп болар еді. Бүгінгі ұрпақ – еліміздің ертеңі. Сондықтан, баршаны толғандырған маңызды мәселені көп болып қолға алсақ қана жақсы нәтиже берері хақ.

Ш. ХАМИТОВ.

ІЛТИПАТ

Абзал

Жандарға

алғысе

айтамын

Ұлым Колубеков Руслан Рафиқұлы 1975 жылы Сарқан қаласында дүниеге келген. Жастайынан спецификалық емес артрит (неспецифический артрит) деген аурумен ауырған болатын.

Бірнеше рет қалада, «Көктал арасан» шипажайында ем қабылдады. Ал 2012 жылдан бастап денсаулығы нашарлай бастағандықтан Сарқан аудандық ауруханасында ем қабылдап келеді. Соңғы рет осы жылдың маусым айында аудандық аурухананың травматология, неврология бөлімшесінде емделген. Емді ары қарай жалғастыру үшін аурухананың бас дәрігері А. Шылғаубаев және бас дәрігердің орынбасары Р. Ахметхожина Алматы қаласындағы облыстық көпсалалы клиникалық ауруханасының травматология мен нейрохирургия бөлімшесінен консультация сұрап, жолдама жазып, баламды жіберді.

Бізді аурухана басшысы Жұмахан Молдақұлов қарсы алып, тамыз айының аралығында баламның ауруын қайтадан тексеріп, ем жүргізді. Аталмыш мекеме дәрігерлерінің жүргізген емдерінің арқасында төсекке таңылған балам балдақпен үйдің ішінде жүруге жарады.

Баламның оңалуына жәрдем берген аурухана басшысы Жұмахан Мұқашұлына, емдеуші-дәрігер Гейдар Худаяр-оглы Рустамовқа, физиотерапевт Бақыт Дулпуловаға және травматология бөлімінің бас маманына «Алатау» газеті арқылы аналық алғысымды білдіргім келеді.

Каукер КОЛУМБЕКОВА,
Сарқан аудандық ардагерлер ұйымының мүшесі.

ӘНГІМЕ

Жәй ғана құран бағыштап, ас берудің соңы кішігірім дау-дамайға ұласып кетеді деп кім ойлаған... Жәмілә кемпір бүгін ұйқысынан ертерек оянып, қаптағы ұннан молырақ салып, жеті күлше пісіруге апыл-ғұпыл кірісіп кеткен. Кәрі шешесінің әр қимылы ұлы Рахымға жақсы таныс. Ұйқысынан сығырайып ояғанда, асүйден шығып жатқан шелпектің тәтті иісі мұрынын жарған. Сол сығырайған қалпы әлсін-әлсін есінеп, бөлмесінен шықты.

- Өкем келіп кетті ме? – деді күлкісін сол жақ езуіне құлатып.

- Бұл жолы жақынырақ келді, - деді Жәмілә жұқалап туралған қамырды табаға тастап тұрып. Қамыр шығжырылып, көпіршік атып, сап-сары бауырсаққа айналып жатыр.

- Жақынырақ келгені несі?

- Кәдімгідей жақындады, - деді Жәміләннің дауысы қаттырақ шығып, - Тура қарсы алдыма келіп, оң қолымен орамалымды түзеп, сол қолымен оң жақ иығымнан ұстап тұрды да, сосын тез-тез жүріп қалың тұман ішіне сіңіп кетті...

Сөзінің соңғы жағына қарай Жәміләннің дауысы аздап жарықшақтанып, көңілі босаңқырап кетті. Шалы Дүйсенбайдың мына жалған дүниеден аттанып кеткеніне биыл үш жылға тақаған. Содан бері айына төрт-бес рет, кейде аптасына бірнеше рет «шалымды көрдім» деп жеті шелпек таратып, құран оқытып, көрші-көлемді шақырып ас береді де жатады. Кейде шәй үстінде баяғы жастық дәуренін кеңінен тарқатып, күйеуімен қалай танысқанын, қалай артынан жүгіртіп әуреге түсіріп қойғанын бейнелей баяндап, өткен күндер естелігімен көңілін жайлап, риза болып отырады. Содан соң Дүйсенбайдың қандай жақсы қылығы бар екеніне асықпай тоқталып, жас кезінде атақты көкпаршы атанып, кейін қартайғанда қой баққан шопан шалының бұл дүниедегі жақсылықтарын тізбелейді. Ақыр соңында көңілі алабұртып, кемсеп, шәй жиналар тұста «Дүйсенбайым болғанда жағам жайлауда отырар едім ғой...», - деп мұрны пысылдап, еріні дірілдеп, әңгімесін аяқтайтын. Ондайда ұлы Рахым мен келіні Қайырша шешелерін жұбатқан болып «қойыңыз, жыламаңыз» деп қысқа қайырады.

Әйтеуір, кім келіп, не айтылса да Жәмила сөз арасына Дүйсенбайды қосып, ақыр аяғында бүкіл әңгіменің өн бойына шалының адамгершілігі мен ерліктерін еспеттейтін естеліктерін дарытып шыға келетін.

Сондықтан Рахым үшін анасының бүгінгі қылығы ө дегеннен түсінікті болған. Бұрын әкесі барда жеті шелпек тек жұма күні ғана пісірілетін. Ал қазір шешесі «Дүйсенбай үй жаққа келіпті», «Дүйсен екеуіміз шәй ішіп отыр екенбіз», «Дүйсенбай Пірәнға ұрсып жатыр екен» деп құдайдың құтты күні қамыр илеп, иіс шығарады да жатады.

Пірән – үйдің үлкені. Қазір келіншегі, екі баласымен аудан орталығында тұрады. Гимназияда мұғалім. Анда-санда бірер мәрте, онда да әлдебір маңызды себеппен келіп-кететіні болмаса қара шаңқарқақ онша жолай бермейді. Қашан көрсен «жұмысым қауырт, талап күшті» деп зар қағып отырады. Өзі кішкентайынан саяқтау жүретін. Студент болған жылдары да бірде жұмыс істеймін, бірде достарым шақырды деп үйден іргесін аулақ салғанды қолай көріп тұратын. Сонда сабырлы деген әкесі Дүйсенбайдың өзі шыр-пыры шығып ашуланып, үйдің бетін көрмейтін ұлына ренжіп қалатын. Үйленгеннен кейін де біржола ауданға қоныстанып, ауылды ұмытқан балаға деген әке реніші тарқай қоймаған. Өзі томаға-тұйық, әрі қаптаған қалың шаруаның ортасында көміліп жүретін Пірән әкесіне де, шешесіне де ләм деп жауап бере қоймайды. Шал мен кемпір дызқтап, ренжіп, ашуланып, ақыры түк шықпасын білген соң қоя салатын. Содан ба, әйтеуір Жәмілә түсінде шалын көрсе болды рас па, өтірік пе, өмірі оны Пірәнға ренжіткізіп қоятын. Өлде өзінің ренішін жанамалап, о дүниедегі шалы арқылы жеткізе ме... кім білсін...

Рахым түске дейін ақ Қиыпөткел ауылының ірі бастын шалдарын, көрші-көлемді кешкі дастарханға шауып барып шақырып келген. Жәмілә бір айқайлап, бір шылап, бір ұрсып, бір айналып-толғанып отырып Пірәнді де келіншегімен алдыртты.

Қыстың қысқа күні тез-ақ батып, кешкі сағат 7-8 шамасында даңғарадай зал тамның ішінде сақалын салалаған Кәдірбай қарттан бастап, құдайы көрші кеше ғана қырыққа толғанын атап өтемін деп біраз қызыңқырап қалған Жұматайға дейін

сыңсып отырған. Өдетте мұндай отырыс, әсіресе, шал-шауқандар үшін кәдімгі мейрам іспетті. Кездесіп, қауқылдасып, өткен-кеткенді айтысып, айран-асыр мәз болып қалады. Құран оқытып, ас берілді деген аты болмаса үлкендер жағы бір-бірін қажап, тістелеп, әзілдеп, тіпті біршама тізеге басып та алатын.

- Кәдеке, қалалық болған қалай екен? - деді шашы мен сақалы түгел ағарған Смайыл құр отырғанша қажай отырайын деген адамша. Оның сөзін Батырхан да қолдай кеткен.

- Иә, сізді қалада таксиші болып кетті дей ме...

- Ойпырмай, Кәдірбай рас па ей? Тұғыржаңдай айтулы бабаның ұрпағы деген атқа лайық болмақ керек емес пе? Қысы-жазы қос беті манаурап қызарып, ұрты

- Әй, өзі кәдімгідей өсіп, дәп-дәу шенеунік болыпты ей, - деді бағанадан бері үнсіз отырған Жұматай.

- Дәулігін қойшы, үлкен демей, ақсақал демей туралап шапқаны ренжітті, - деп Сейілжан жастығын бүктеп, оң жақ шынтағына икемдеп бір қырындап жата түсті. Сосын қайта бағжаң еткізіп басын көтеріп «Әй, Смайыл менің баламның сенделгені сенің көзіңе сүйел болып шықты ма? Ол қайта үлкенді үлкен, кішіні кіші деп сыйлай алады...» деп сөзін кілт доғарып, тағы біраз нәрсе айтсам ба екен дегендей бір ауық түксініп отырды да, сосын қайта райынан қайтып оң шынтағына қарай жан-тайды.

Бастаған екі әңгімесінің екеуі де сәтсіз аяқталған соң ба, әлде темекісін құшырлана тартуға асықты ма, жұрттың алды болып

ҚЫЗҒАНШАҚ КЕМПІР

Смайыл үн-түнсіз далаға беттеген. Іле өзгелер де тамаққа дейін таза ауа жұтып алайық деп есік алдында әжік-гүжік әңгіме құрып тұрды.

Аздан соң үлкендер шәйін басып, енді қарпып ет жеуге дайын отырған. Жәмілә «Ал үлкен тамақтан алдырыңдар» деп жатқан кезде Пірән мен Рахым табақ-табақ етті жер үстелге қойып, келіндер Бота мен Қайырша асүйден сорпа тасып жатты. Жиылған қонақтар қазы-қартамен көмкерілген жылқының сүр етін сүйсіне жеуге кіріскен.

- Төһ, дәмін ай, - деп Момынжан ынта-шынтасымен асайды, - Кәдеке, баяғыда, сонау 90 жылдары Сұмандәриядағы көкпардан жеңіп қайтқанымызда жолай Әдірбай байдың үйіне түскеніміз есіңізде ме? – деді сосын бес саусағын кезек сорғылап шығып.

- Ө-ө-ө, басқа, басқа ол ұмытылмас, - деп Кәдірбай жігіт дәурені есіне түсіп бір көтеріліп қалды. –Ееех, сонда күллі дүниенің тұтқасын ұстап тұрғандай шалқушы едік қой, - деп енді қайтіп оралмас жастық шағын ойлап лезде мұңа түсті.

- Әй, сондағы асылған еттің дәмін айтсаңшы, әлі күнге таңдайымда тұрғандай болады да қояды, - деп Батырхан аузын салп-салп еткізіп тамсап қойды.

- Е-е, сен соны меңзеп отырсың ба, - деп еттің дәмі Кәдірбайдың есіне енді түскен, - Балқия өзі байдың әйелімін деп менменсінбейтін, асты да тәтті етіп істейтін жан еді ғой. Әдірбай қандай кең еді десеңші.

- Әдірбайды қоя тұр, Әдірбайдың қыздарын айт, - деп Момынжан жымың-жымың етті, - Сұлулықтары бірінен бірі өтуші еді!

- Сол жолы Сұмандәрияның жігіттерімен ойнағанымызды ойласам, әлі күнге арқам құрысып, балтырым сырқырайды, - деп Кәдірбай табақтан қолын суырып, көзін адамдардан аулақтатып әкетіп, қабырғаға тесірейе қарап сөз бастай жөнелді.

- Момынжан, өзің білесің ғой, бұл өңірде бізді жеңгендер санаулы тұғын... Құдайдың қарасқаны ма, әйтеуір бет қаратпаушы едік...

- Айтпа..., - деп ұрты етке толған Момынжан басын шұлғып қостап қойды.

- Мынау бүгінгі асқа арқау болып отырған Дүйсенбай екеуіміз қанаттасып қанша көкпарда бірге жүрдік. Ол бір өзі текті, өзі мықты, білегіне бес адамның күші дарыған жан еді ғой. Сол жолы Сұмандәрияда мен тіземді жаралап, балтырымды тілгізіп алғанымда Дүйсенбай бір өзі бүкіл топты көтеріп шығып еді...

Сұмандәриядағы қыр жағалап жайылған

малының санын білмейтін екі бай болса, бірі – Жарқынғали де, бірі – Әдірбай еді. Сол екеуі 50 жылдардың соңында өзара бөстесіп, екі көкпар құрамасына демеушілік жасап, майданға түскен. Сонда Әдірбай қолдаған жігіттер – арасында Кәдірбай, Дүйсенбай, Момынжан, Батырхан, Жақып бар, әйгілі қарсыластарын бет қаратпай жеңіп кеткен. Соны Сұмандәрия да, Қиыпөткел де әлі күнге жыр ғып айтады. Әсіресе, шашын төбесіне түйіп, әлекедей жаланып, күші тасыған Дүйсенбайдың ерлігі елге аңыздай тараған. Онда Момынжан мен Батырхан команданың қаһарманы – Кәдірбай мен Дүйсенбайға еріп қана жүретін, әлі кемеліне келе қоймаған шақта тұғын. Өзгелері өңкей жас.

... Әрі қарай Кәдірбайды сол заманның көзкерген куәгерлері Момынжан мен Батыр-

хан қолдап, Жарқынғали деген жылқыған бай демеушілік жасаған Сұмандәрияның командасын үш ойынның үшеуінде де оңдырмай ұтқандарын айтып, біраз там-санысты. Сосын сөз ауаны қайтадан Әдірбайдың дастарханына келіп тірелген.

- Ойпырмааай, сондағы Әдірбайдың сұлулығы бірінен бірі өткен үш қызының көзіміздің құрты болғаны ай, ө, - деп Батырхан жан-жағына алақ-жұлақ етіп қарап, күліп алды.

- Ол қыздар бізді көзге іліп те отырған жоқ, бәрінің назары екеуінде, - деп Момынжан Кәдірбайға қарап иегін қағып қойды.

- Сол кезде қызға қарайтындай хәл болды дейсің бе, - деді Кәдірбай сабырлы қалпын бұзбай, - аяқтан шойырылып, күйіміз тайып шалқалаған күйі жаттық та қойдық қой, қараса Дүйсенбайға қараған шығар...

- Ө-ө-ө, дұрыс, дұрыс. Дүйсенбайға қарады, - деп Момынжан есіме енді түсті деген адамша қомағайлана асаған бір уыс етті асығыс жұтып, саусағын шошандатып сөйлеуге асықты.

- Бір команданы бір өзі қырып тастап, серкені тақымына басып құйғытып, қуса жетіп алып, қашса ұстатпай қойып, Сұмандәрия жігіттерінің әбден зықысын шығарып еді ғой, - деп кеңкілдей күліп, риза болып қойды. Оның бұлайша әбден бейнелей сөйлегеніне дастархан басындағы өзге жұрт тегіс таңданысып тыңдап отыр.

- Міне, қыздар сондай қаһарманға қарамағанда кімге қарайды дейсің. Кәдекең жөн айтады, - деп сөзін түйіндеді Момынжан.

- Кейін де талай ару Дүйсекеңнің соңынан жүгіріп, талай сұлудың ұйқысын ұрлады ғой, - деп Жақып та қызды-қыздымен қойып қалған.

- Сері Дүйсенбайдың түн жамылып Сұмандәрияны бетке алып бара жатқанын да талай көрдім емес пе! Бертінде де бірнеше рет Әдірбайдың ауылына желе-жалғыз жортып кететін, - деп Момынжан жеңгесін қызғандыра сөйлеп, дастарханның аяқ жағында көрші әйелдермен сыбырлай сөйлесіп отырған Жәмила жаққа қуақылана қарап қойған. Өзгелер де оның бұл сөзіне әр-әр жерден тегіс күлісіп, Момынжанның әзіл әңгімесін қолдағандай ниет таныта бастаған. Іс аяғын насырға шаптырып алармын деп қорықты ма, Момынжан «Ол кезде өзгелер топ болып ұйысып Әдірбай жаққа аяқ баса алмайды» деп өзінше тігісін жатқызған болып қойды.

- Сөздің шыны керек, - деп кеседегі сорпасын тауыса ішіп, беторамалымен аузын мұқият сүрткен Кәдірбай бір тоқтап алып, әрі қарай жалғастырып кетті. – Сол үш қыздың

ӘНГІМЕ

үлкеніне көңілім құлап, сөз салғаным бар, - деп жымиды.

- О-но, әлгіден бері сөзді осыдан бастауыңыз керек еді, - деп әңгімеге араласпай отырған Жұматай орнынан бір ырғалып қойды.

- Ұмытпасам, есімі Гүлмәриям ба еді... дәрігердің оқуын бітіріп келген, нағыз тұрмысқа шығуға дер шағында отырған хас сұлудың өзі... Сұмандәрияның бар жігіті «менің жарым болса» деп жүрген. Батыл жетіп сол қызға тікесінен бардым. Онда да қолпаштап, қолдап жүрген осы Дүйсенбай. Өдірбай таныс-біліс, көзтаныс кісі. Әдейі ол шалдың Құбатан тауынан әрі асып жылдағы ғадетімен аң атуға кететін кезіне туралап жеттік. Сол жақтағы немере інім арқылы қызды да құлағдар еткем. «Жақсы, кездесуге шығайын» депті. Жүрегім өзімде жоқ. Өректігені бір басылар емес. Қас қарайып, кеш те түскен. Дүйсенбай ақ жол тілеп, немере інімнің үйінде қалды. Барымды киініп, бақанымды таянып кездесуге кете бардым. Ойпырмааай, әлгі қыздың сұлуын ай... көзіне тіке салуға дәт жетер ме... жанарымды өткір сәуле қарып түсердей тайсақтай беремін...

Көдірбайдың хикаясына сілтідей тынған жұрт арагідік қызығушылықтарын тежей алмай қалады:

- Пай деген...
- Пәлі, Кәдеке...
- Дүйсекең қалай ғана шыдап жатты десенші...
- Өдірбайдың сұлуына әркімнің қолы жетер ме...
- Сұмандәрияға барудың өзі неге тұрад десейш...
- Тұх, Кәдеке-ай...
- Қыз не айтты?
Әркім әр тұстан осылай үн қосып, дебірлері қашып барады.

- Ақыры не керек, әлгі қыз сөз ыңғайымен орағытып келіп, кетәрі емеспін деген қысынға бір-ақ тоқтаған. Жақсы жігіт екенсің дейді. Өзіміз айдалада, Сұмандәрияның кіре берісіндегі бақ секілді әлдебір тал-дарақтың ортасында тұрмыз. Тынысым жиілеп, кең дүние тарылып сала бергендей... Қыз үзіп-үзіп осы екі сөзді айтқан... ендігісі қорытынды сөзі болуы тиіс...

- Тұх, Кәдеке ай, соңын бір-ақ айтсаңшы, енді, - деп Жұматайдың да тынышы қашқан.
- Сен де қызықсың, қазіргі кемпірі — Өдірбайдың қызы емес қой. Қосылмаған боп тұр ғой... — деп Көдірбайдың рулас інісі Жайрапберген бұрқылдай сыбырлап қояды.
- Өлгі қыз қылымсып біраз тұрды да, менің сүйгенім — сенің жан серігің Дүйсенбай. Көңіліме алмаймын, реніш тұтпаймын десен — сөзімді соған жеткіз, - десін.

Бағанадан бері жым-жырт болып отырған жұрт шуласып, дабырласып кеткен. Көдірбай көпшіліктің дабырын баспақшы болып «Міне, Дүйсекең сондай сері еді» деп сөз аяғын барынша жуан дауысымен қорытпақшы болып еді, көп адамның шуылы онысын онша естіртпей тастады. Бір кезде абыр-сабырды пышақ кескендей тыйып, ауа ағынын қақ жарып өткен Жәмиләнің «Әй!» деген ащы дауысы санқ ете қалсын. Бағанадан бері көкпар мен Дүйсенбайдың тақырыбына дендеп еніп, қызыққа батып отырған топ селт етіп, үдере жалт қарасқан.
- Көдір, сен не деп тантип отырсың тегі? Анау қыз қарап еді, мынау қыз бүтіп еді деп шалымның әруағын қорлай берме! — деді екпіндей түскен Жәмилә бет-аузы түтігіп.

- Ойпырмай, біз енді... жастық шақтың қызықтарын айтып отырмыз ғой... Бағанадан бері байыппен ас ішіп, баптана әңгіме айтып отырған Көдірбай көдімгідей абыржып қалған.

- Сабыр жеңеше, ағамызға қыздар ғана емес, бүкіл ауылдың махаббаты ерекше болған ғой, - деп Жұматай өзінше философия соққысы келіп еді, «Сен араласпа!» - деп Жәмилә оны да тыйып салды. Бағанадан бері ара-тұра «тамақ алдырсаңшы» деген сөзден аспай отырған кемпір енді тізерлей көтеріліп, жаулығын түзеп, Көдірбай мен оның серіктеріне қарай тікесінен тартты.

- Немене, әдейі менің қытығыма тиіп, ашуымды ояту үшін келдіңдер ме?! Байдың қыздары қызығып еді, Өдірбайдың ауылына жиі кетуші еді деп жүдә қояр емессіңдер!

- Ойбай, сіз қызық екенсіз...
- Қызық болғанды қоя тұр сен, өмір бойы адалым деп сыялап өткен шалымды нақақтан қаралап отырмысыңдар, әлде шындықтың шетін шығарып кетпексіңдер ме?

Дастархан жағалай отырған шалдар жағы не күлерін білмей, не ашуланарын білмей абдырап қалған. Көдірбай бастап, өзгесі қостап басу айтпақшы болып еді, Жәмилә анау-мынауға басыла қоймайтын рай танытып, бағанағы қарқынына қарқын қоса түскен. Ақыры тоқтаусыз көсіліп, ренжіп, қонағым деп шақырғандарға біраз ұрсып алып барып бөсендеген.

- Бәсее.. өзім де біліп едім... — деді онда да кемсендегенін тежей алмай.

- Нені біліп едіңіз, жеңеше? — деді сақалына ақ түсе бастаған Батырхан жас жігіттерше бір тізесін көтеріп жинақыланып отырып.

- Бағана түсімде келіп кетіп еді... сонысы тегін емес екен ау...

- Дүйсекең түсіңізге кірді ме? Не айтты сонда?

- Айтқан жоқ!

- Енді не істеп жүр екен?

- Келді де орамалымды түзеп, оң иығымды қайта-қайта ұстап, ләм деместен

андаған Батырхан да басу айтқан болады:

- Дүйсекең барса көкпардың қамымен барады, жылқы қарап барады... басқа не ойы бар дейсіз...

- Сосын Дүйсекең соңғы уақытта отынды да Сұмандәрияның жағасынан шауып келіп жүрді ғой. Басқамыз барсақ ол жақтың жігіттері одырандап, ат ойнатып шыға келеді. Ал Дүйсенбайға ешкім бата алмайды. Сосын барады да! — деп бағанадан бері ауыл мәселесіне байланысты ғана сөзге кірісіп отырған Сейілжан да енді жағдайды оңалтуға тырысқан.

- Жәмиләжан, әлгі қыздың айтқанында бір жалғандық жоқ. Бірақ Дүйсенбай оған ләм деп жауап та қатпады. Ол өзі тік, бірбеткей жігіт еді. Өмірлік досым ғой, осы жалғанда Өдірбайдың бір қызымен сөз байласыпты, не жарасып жүріпті дегенді естімедім. Міне, Құдайлық сөзім! — деп Көдірбай байыппен сөйлегенде барып Жәмиләнің жүрегі орнына түскендей болып, үндемей төмен қарап отырып қалған.

қалың тұманға сіңіп кете барды. Енді белгілі болды, өзінше көшірім сұрағысы келген екен ғой! Кешіргенді көрсетермін.... Жәмилә аузы үшбұрыштанып, көзінің жасын тыя алатын емес.

Пірән мен Бота, Рахым мен Қайырша көздері жәудіреп, ашулы шешелеріне қайтіп жұбату айтарларын білмей үн-түнсіз бір бұрышта отырып қалған.

- Өлгінде... Өдірбайдың ауылына бертінде де қайта-қайта барғыштады дедіндер ғой...

Жәмилә басын көтеріп, осы сөзді қайсың айтып едің дегендей көзімен іздеп, Момынжанға келгенде кілт тоқтаған.

- Сен айттың ғой, солай деп...!

- Айттым, бірақ қыз-қырқынға барып едім дегем жоқ қой...

Момынжан қанелімде тыныш үйдің шырқын бұздым ау дегендей шоршып түскен.

- Ал қызға сөз сала барған да шығар... бәлкім, сен жасырып отырған шығарсың?!

- Ойбай, жасырып қорлай берме, шын сөзім!

- Тірі күнінде де көп нәрсені жасырғандай болып, өзінше сыр түйіп, түксіп жүруші еді...

- Қойыңыз, Дүйсекеңнің табиғаты әу бастан сондай ғой...

- Өдірбайдың ауылында бірнеше қатыны бар десендерші...

- Әй, жеңешем де қатырады ғой, - деп Момынжан енді тарқылдап күлді, - Қатындары болса талай бала бұл уақытқа дейін әкесін іздеп келер еді де, қораныздағы малға таласар еді ғой, так что қорықпаңыз, - деп орысшалап әзілдеп те қойды.
Істің қанелімде насырға шабарын

таяғына таянған қалпы. Ешкім қостай кетпесе де, Сейілжан аяқ киімінің сірісін басқан күйі сыртқа шығып бара жатып сөйлеп бара жатты:

- Кеше ғана алдымызда өскен жалаңбұт ұлы енді келіп өзімізге айғайлайды. Ауылдың жағдайын жасаудың орнына арыз жазба, әкімнен ұят болады дейді. Әкімі бізден ұялсын!

- Ее, қайтеміз... ал Жәмила, қош сау бол! Ас қабыл болсын! — деп Көдірбай бағанағы сөзі үшін тағы да көшірім сұрағандай қалбалақтап аз тұрды да, Сейілжанның ізінен сыртқа шықты.

Қонақтар бірыңғай есік алдына үйіріліп тұрғанда ай сәулесі молынан тарап айналаның ойы мен қырын, төбесі мен беткейін ап-анық әйгілей бастаған. Шығыстан, Сұмандәрия жақтан салқын леп есетіндей. Соңғы бірер аптада аяз тұрып еді, кешелі бері оқыстан көктем кіріп келгендей болып, азынаған ақпанның ортасында жер-дүние былшырап сала берген.

Үлкендер ойдым-ойдым жолдың шұрық-тесігіне жиналып қалған көлшіктерден аттап өтіп, қатқақ жермен таңдап жүріп үйді-үйге тарай бастады.

Жәмилә ауласының қос қапталын қоныстанған құдайы көрші Жайрапберген мен Жұматай қос-қостан темекі шегіп, іштерінен суырылып шыққан түтінді ауаға түп-түзу таратып бітіп, тұқылын табанмен езгілей бергенде құманын ұстаған Жәмилә да көрінді.

- Ал жеңеше сау боп тұрыңыз! — деп енді екеуі кетуге ыңғайланды.

- Жақсы қарақтарым...

- Ағамды көп қызғана бермеңіз!

- Жүйкеңізді сақтаңыз, - деп Жайрапберген сөзге араласты.

- Мәселенің анық-қанығын кейі-і-і-ін, анау жаққа барғанда Дүйсекеңмен сөйлесіп шешіп аласыздар да, - деп Жұматай асығыс адымдап дарбазаға таяй түсті.

- Жә, қылжақты қойыңдар... қайтыңдар... — деді Жәмиләнің сөзіне күлкі мен күрсініс қатар араласып.

Содан бері де қызғаншақ кемпір «Дүйсенбайды көрдім, дәметіп жүр-ау» деп талай рет дастархан жайып, құран оқытқан. Келушілердің де құрамы өзгермейді. Шалдар баяғыдай жастық шақтарын, көкпар тартқанын айтады да, «тағы да көңілін босатып алармыз» дей ме қыз-қырқын, махаббат жағына келгенде аттап өтіп кетеді. Ондайда қонақтар жағы Жәмилә кемпірге қарап жымың-жымың етіп, күліп қояды.

Абай АЙМАҒАМБЕТОВ
(«Әдебиет» порталынан)

Укрепление Царского правительства, а в дальнейшем и Советской власти на территории Казахстана началось с переселения инородцев и построения форпостов.

В 1811 году между реками Илек и Урал была построена Илекская оборонительная линия. Всего к началу XIX века на четырёх линиях было возведено 46 крепостей и 96 редутов. В 1820—1840-х годах на территории казахских степей были проведены реформы, главным разработчиком которых был генерал-губернатор Западной Сибири М. М. Сперанский. Целью реформ было утверждение среди казахов территориального административного деления вместо существовавшего ранее родового, и на интеграцию Казахстана в административную систему Российской империи. В результате этих реформ «Киргизская степь» была разделена на 4 округа, которые в свою очередь делились на 87 волостей (в 1834 году было добавлено ещё три округа). Округ управлялся приказом во главе с султаном и двумя — российским и казахским — представителями. Приказ наделялся политическими и судебными полномочиями.

В книге авторского издания профессора-преподавательского состава Жетысуского Государственного университета А.Е.Бектурганова, Н.К.Байгабатовой, Г.М.Искаковой «Одна страна-одна судьба: из истории формирования полиэтнического состава населения Жетысу» даны фундаментальные сведения военно - научных экспедиций, путешественников, ученых, которым удалось показать достоверную картину переселения народов в Казахстан. Немаловажное значение имеют и данные Государственного архива, материалы переселенцев Жетысу.

Историк Галузо П.Г. справедливо подчеркивал, что на долю Семиречья досталась «самая крепостническая, феодальная ее форма - колонизация казачья», и что это была «подлинная военно-феодальная колонизация, с первых и до последних своих дней всецело подчиненная интересам российского военно-феодального, помещичьего империализма».

По материалам краеведа М.Хайбулина, в Верхне-Лепсинской станице образовался один из пикетов, защищавшего Джунгарские ворота от Китая. Урочище Ой – Жайлау в ту пору принадлежало старшему султану Аягузского округа Буленю, который принял переселенцев и дал им землю. Пикеты, форпосты охранялись казаками, которые в последствии также обзаводились семьями, захватили земли и стали обживать.

Также старожил, рассказал о истории переселения татар. Жители татарской деревни Нарат - Елга целиком снялись с места и двинулись в наши края во время переписи 1897 года (пошел слух о насильственном крещении). Они вынуждены были принять русские, казахские фамилии, чтобы ввести в заблуждение представителей царской власти.

Интересный материал имеется в статьях Ж.Толымбетова о переселении татар на территорию Жетысу в частности в Капал. До 1874 год, как отмечает он просвещение казахов, делопроизводство велось на татарском языке и в рукописях сохранились сведения, о Жетысу ранее называвшегося «Жидесу». С начала 80-годов XIX века на территорию Казахстана начинается переселение русских и украинских крестьян. Процесс переселения изначально был добровольческим, в последствии стал регулироваться различными законами царского правительства. По статистике 2018 года в Алматинской области проживает 12 716 татар.

Одной из основных задач первой русской революции было разрешение аграрного вопроса в стране. После поражения революции царизм стремился разрешить этот вопрос путем реформ, то есть, сохраняя власть и землю в руках помещиков, устранить причины кризиса в аграрных отношениях. Однако при сохранении помещичьего землевладения вставал вопрос о новых землях для крестьян. Как утверждают исследователи востоковеды в связи с этим начался новый этап переселения русских и украинских крестьян на земли Казахстана. А в начале XX в. данная политика приня-

ПЕРЕСЕЛЕНЦЫ

ла большой размах и привела к тому, что огромные плодородные участки были переданы на пользование крестьянам, а казахи вытеснены на пустынные и полупустынные регионы Центрального и Южного Казахстана. Некоторая часть населения, оставив этническую родину, вынуждена была откочевать в пределы соседних стран. По статистическим данным в Алматинской области проживает 277 022 русских.

В работе В.Н.Земскова «Заклученные, спецпоселенцы, ссыльнопоселенцы, ссыльные и высланные» более подробно изучена история спецпоселенцев, в которой отмечается о ссыльных кулаках, «изменников Родины».

По материалам Н.А. Ивницкого «Великий перелом»: трагедия крестьянства «Коллективизация и раскулачивание в начале 30-х годов» по материалам Политбюро ЦК ВКП(б) и ОГПУ «Документы свидетельствуют» отмечалось: учитель Ф.Д. Покровский (ЦЧО) в дневнике 12 марта 1930 г. записал: «Позавчера меня вдруг вызвали в ГПУ... Там дали в руки винтовку и послали в распоряжение коменданта... В соседней комнате находились арестованные кулаки. Посмотрел на них: обыкновенные русские крестьяне и крестьянки, в пизунах, в полушубках, поддевках. Многие в лаптях. Тут же копошились всех возрастов дети... За два дня довелось увидеть море человеческих страданий. Кричали навзрыд, как по покойнику. Выселяемых провожают родные, обступили дом, тоже кричат. Страшно, тягостно!»

После заключения 24 февраля 1881г. Петербургского договора, статья третья которого гласила: «Жителям Илийского края предоставляется право остаться на нынешних местах жительства их в китайском подданстве, или же выселиться в пределы России и принять российское подданство», на территории Казахстана оказались уйгуры и дунгане. Самыми многочисленными по Алматинской области являются уйгуры, численность которых превышает 154 678 человек, дунган меньше 1 375.

Кроме переселенческой политики, была проведена депортация народов, в частности немцев, корейцев, поляков, народов Северного Кавказа и многих других. В данное время численность немцев более чем 8 703 человек, корейцев 15 602, поляков 1 085, курдов 14 648, чеченцев 5 900, азербайджанцев 17 271, турков 36 939.

По данным источников нужно отметить, все переселенцы испытывали огромные трудности. Нехватка жилья, продуктов питания, охват школьников обучением, небеспеченность школами с родным языком обучения, ущемление в правах негативно сказывалось на обустройство переселенцев.

Дважды Герой Советского Союза, летчик-космонавт В. А. Шаталов писал в своих воспоминаниях: «От чистого сердца, всю жизнь буду благодарен земле Казахстана. В трудные военные годы казахский народ заботился обо мне как о родном сыне». Казахский народ гостеприимно принял всех переселенцев.

«Единство всегда ценилось на протяжении истории человечества. Посредством единства государства и народы достигали больших вершин, улучшали жизнь, успешно развивались. Казахстан в годы независимости живет единой семьей. Благодаря этому мы также достигли больших высот, создали успешное государство, улучшили жизнь народа, сделали его известным всему миру. У нас одна родина, одна судьба и одна земля. Все стремления нашего народа едины. Они заключаются в том, чтобы сделать государство сильным, а народ счастливым, чтобы люди с уверенностью смотрели в свое будущее и будущее своих детей», — отмечал Первый Президент Казахстана Н.А. Назарбаев.

Ассамблея народа Казахстана созданная в 1995 году — казахстанская модель межэтнической толерантности и общественного согласия.

В Алматинской области проживают представители 103 этносов. Развитием их языков, культуры и традиций занимаются

созданные под эгидой Ассамблеи этнокультурные объединения.

Послушав мнение представителей этнокультурных объединений мы пришли к выводу, что Казахстан является родиной для каждого из них. Член молодежного крыла корейского этнокультурного центра Сон Александр в своем интервью отметил, что предки его на исконной родине, но для него родиной является та земля, которая вскормила и вырастила его. По просьбе бабушки, которая считала, быть благодарным земле приютившей их, он принял решение изучить язык и литературу казахского народа, поэтому поступил в Жетысуский Государственный университет, именно на филологический факультет, и очень доволен.

Член курдского этнокультурного центра Эмина также избрала казахский язык обучения с детства, так-как по ее мнению, он ей нравился. Сейчас она обучается в медицинском колледже г.Талдыкорган. По рассказам взрослых: родителей, бабушки и бабушки она знает, что живут в Казахстане со времен депортации курдов периода с1937-1944 годы. В селе их приняла казахская семья Бегали и делилась последним хлебом.

Шарипова Дильназ представитель уйгурского этнокультурного центра, рассказала, что ее предки из Кашгара, находящегося в Западном Китае у подножия Памира Самыцзян-Уйгурской автономии. Она с детства интересовалась у родителей откуда они приехали в такой прекрасный край соответствующий своему названию «Жер жәннаты Жетісу». Бабушка рассказала, что они приехали в Жаркент в 1920 году. С тех пор прошло очень много времени, и считаем родиной родной Казахстан, здесь я получила образование педагога казахского языка и литературы, осуществляю свои мечты и счастлива говорит Дильназ.

Райхан ЕСЕНБАЕВА,
С.н.с областного историко-краеведческого музея Алматинской области

Бейсенбі - Четверг, 26 қыркүйек

 ҚАЗАҚСТАН	
06.05, 17.15, 03.25 «Көңіл толқыны» 06.30, 13.00, 17.00, 20.00, 00.15, 03.05 AQPAPAT 07.00 «TANSHOLPAN» 10.00, 18.10 «Қайран күндер» 12.00 «Ниет» Әлеуметтік то-шоу 13.10 «Ниет» әлеуметтік ток-шоу 14.00 Т/х «Қанатсыз құстар» 15.00, 22.25 Т /х «Жат мекен» 16.00, 02.45 «100 жаңа есім» 16.25, 01.35 «Менің Қазақстаным» 16.45 «100 бизнес бастауы» 20.35, 00.45 «Ашық алаң» Қоғамдық ток-шоу 21.30 Т/х «Қашқын» 23.25 «Бізбен бірге» 01.55 Т/х «Қалампыр»	08.00 Т/х «Қайсар жесір» 09.50 Новости (повтор) 10.30, 21.40 «ШЕФ-3» 12.30, 23.40 Х/ф «Мать за сына» 14.45 «Капкан для Золушки» 16.45, 01.20 «Өкініш». Өзбек телехикаясы 18.00, 02.50 Т/с «Қара Теңіз» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00, 03.50 «Астарлы ақиқат» 04.35-05.00 «КТК» қоржынынан» ойын-сауық

 ХАБАР	
06.00 «Тамаша» 07.00, 10.00 М/с «Макс Грин и инопланетяне» 07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар» 08.00 Жаңалықтар 09.00 Новости 10.00, 19.00 Телехикая «Мәдениет үйі» 10.30, 17.40 Сериал «Листопад» 12.00 Жаңалықтар. Новости 12.25 Народный контроль 13.00, 20.00 Сериал «Разия» 14.00, 22.30 Телехикая «Абдул-хамид хан» 15.00, 21.40 Т/х «Рауза» 16.00 «Қарақатпен шай» 17.00 Тарих. Тағдыр. Тұлға 19.30, 00.00 Қорытынды жаңалықтар 20.45 Открытый диалог 21.00 Итоги дня 23.15 Т/х «Махаббатым жүрегімде» 00.40 «Менің тағдырым» 01.10 Әсем әуен	

 АСТАНА	
06.00, 05.00 «Өн мен әзіл» 06.30, 03.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ 07.00, 23.00 «Үмітіңді үзбе» 08.00, 13.00 Мультфильм «Маша и медведь» 10.00, 22.00 Т/х «Абысындар» 11.00 «Бір болайық» 12.20 «G-travel» 13.20 Сериал «Истребители» 15.20, 00.00 «Кешіккен хат» 18.00 Т/х «Қош келдіңіз» 19.20 Тұсаукесер! «Алмасай» 20.00, 02.00 Жаңалықтар 20.30, 02.30 «Новости 20.30» 21.00 «Жаза» 23.00 «Жаза» түрік телехикаясы 04.30 Сырты бүтін	

 ЕВРАЗИЯ	
06.00, 03.30 «Той базар» 06.40, «Той заказ» 07.10, 18.00 «Басты жаңалықтар» 08.00 «Доброе утро» 11.00 Т/с «Галка и Гамаюн» 12.00 «Қалаулым» 14.55 Дневной кинотеатр «Ментовские войны. Одесса» 16.00 «Мужское/женское» 16.55 «Пусть говорят» 18.00 Басты жаңалықтар 18.45, 02.20 «Бір сұрақ» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.45, 23.00 Т/с «Другой майор Соколов» 22.00, 01.15 «П@УТИНА» 04.15 «Ұшқалақ»	

 КТК	
07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау) 07.30, 02.20 Т/х «Женнеттің көз жасы»	

Жексенбі - Воскресенье, 29 қыркүйек

 ҚАЗАҚСТАН	
06.05 «Қызық екен» 06.55 Д/ф «Ұлы дала дүбірі» 07.25 «Сәлем, Қазақстан!» 08.50 М/ф 09.35, 04.10 «Ақсауыт» 10.00, 18.10 Т/х «Қайран күндер» 12.00, 03.25 «Дара жол» 12.50 Концерт 14.10 «Әзіл әлемі» 16.05 «Екі жұлдыз» 17.45, 02.155 «Бір пьесаның ізімен» Д/ф 20.00 «Арта» 20.45 «Сен де бір кірпіш дүние» 21.10 «Жайдарман» 23.00 «Жүзіктер өміршісі: қос мұнара» фантастика 02.05 «Қалампыр» 01.20 Т/х «Қалампыр»	09.30 М/с 10.00 М/ф «Монстр в Париже» 11.30 «Қызық таймс» 12.45 «Бір туынды тарихы» 13.20 Тайны. Судьбы. Имена. 14.15 Т/х «Рауза» 17.15 Т/х «Малавита» 19.15 Шоу талантов 21.00 «7 күн» 22.00 «Большая неделя» 23.00 Мегахит «Патруль времени» 00.40 «Әсем әуен»

 ХАБАР	
06.00 «Ұят болмасын» 06.50Д. Танатаровтың ән кеші 09.45 «Самопознание» 09.00 «Шебер аспаз»	

Жұма - Пятница, 27 қыркүйек

 ҚАЗАҚСТАН	
06.05 Көңіл толқыны 06.30, 13.00, 17.00, 20.00,00.50, 03.55 AQPAPAT 07.00 «TANSHOLPAN» бағдарлама 18.00, 18.10 Т/х. «Қайран күндер» 12.00, 13.10 NIET Әлеуметтік ток-шоу 14.00, 21.30 Т/х. «Қашқын» 15.00, 22.25 Т/х. «Жат мекен» 16.00,03.35 Иман өзегі 16.25 Д/ф. «Ұлы дала ұлағаты» 17.15,03.05 Ауылдастар 17.50 «Екі жұлдыз» күнделік 20.35, 01.25 «Ashyq alan» 23.25 Бізбен бірге 00.15 «Parasat maidany» 02.15 Т/х. «Қалампыр»	10.30 «Шеф-3, Новая жизнь» 12.30 Х/ф. «Мать за сына» 14.45 Х/ф. «Капкан для золушки» 16.45, 02.10 «Өкініш» т/х 18.00,04.10 «Қара теңіз» т/х 19.30 «Кешкі жаңалықтар» 20.00 «Қарапайым-ханшайым» 21.00 «Вечерние новости» 21.40 Х/ф. «Трасса смерти» 05.10- 05.30 «КТК қоржынынан»

 ХАБАР	
06.00 Тамаша 07.00 М/с «Макс Грин и инопланетяне» 07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар» 08.00 «Жаңалықтар» 09.00 «Новости» 10.00, 19.00 Т/х «Мәдениет үйі» 10.30 Сериал «Листопад» 12.00 Жаңалықтар. Новости 12.25 Біздің назарда 13.00, 20.00 Кино. «Разия» 14.00 Т/х. «Абдулхамид хан» 15.00 «Рауза» Т/х 16.00 Ток-шоу «Давайте говорить» с Айгуль Мүкей 17.00 Дневник «Шоу талантов Central Asias Got Talent» 17.30 «Религия. Сегодня» 18.00 «Тайны. Судьбы. Имена» 19.30,00.40 Қорытынды жаңалықтар 20.50 Премьера Новый курс 21.00 Итоги дня 21.40 Мегахит «Безумный спецназ» 23.10 «Khabar boxing» 01.10 «Әсем әуен»	

 АСТАНА	
06.00, 05.00 «Өн мен әзіл» концерт 06.30,03.00 Күлдірген 07.00,23.00 Т/х. «Үмітіңді үзбе» 08.00 М/ф «Маша и медведь» 10.00, 22.00 «Абысындар» Т/х 11.00 Т/х «Бір болайық» 12.20 «Айтарым бар» 13.20 Сериал «Истребители» 15.20,00.00 Т/х «Кешіккен хат» 18.00 Т/х. «Қош келдіңіз!» 19.20 Т/х «Алмасай» 20.00,02.00 Жаңалықтар 20.30,02.30 «Новости 20:30» 21.00 Т/х. «Жаза» 04.00 Сырты бүтін	

 ЕВРАЗИЯ	
06.00 «Той базар» 06.45, 18.00 Басты жаңалықтар 07.45 Жұма уағызы 08.00 «Доброе утро» 11.00 Премьера «Галка и Гамаюн» 12.00 «Қалаулым» 14.55 Х/ф «Эгоист» 16.50 «Жди меня Казахстан» 18.45, 03.00 «Заң сөйлесін» 20.00 Главные новости 20.45 Поле чудес 22.00,00.00 Сериал «Сфинксы северных ворот» 23.00, 02.00 Паутина 04.00 Той заказ	

 КТК	
07.05 Кешкі жаңалықтар 07.30, 03.10 Т/х. «Женнеттің көз жасы» 08.45 «Қайсар жесір» т/х 09.50 Новости	

21.00 Т/х «Үмітіңді үзбе» 23.10 «Оңай емес» 23.55 Х/ф «Последний рейс» 02.40 «Сырты бүтін» 04.20 «Күлдірген»	
--	--

 ЕВРАЗИЯ	
06.00 Т/х «Мир без конца» 06.50, 03.45 «Тамша сити» 07.45 «Сенбілік жаңалықтар» 08.15 «Ұшқалақ» 08.30 «Воскресные беседы» 08.45 «Х/ф «Не ждали» 12.50 «Контент» 13.30 «Точь в точь» 16.00 Х/ф «Любови целительная сила» 18.00 Басты бағдарлама 18.35, 02.45 «Кеш қалмайық» 20.00 Аналитика 20.55, 23.00 Сериал «Отдай мою мечту» 22.00, 02.00 «Паутина +» 00.50 «Жизнь других»	

 КТК	
07.05 «Сен де мен де» 09.00 «Қарапайым-ханшайым» 10.00 «Смеяться разрешается»	

10.30 «Шеф-3, Новая жизнь» 12.30 Х/ф. «Мать за сына» 14.45 Х/ф. «Капкан для золушки» 16.45, 02.10 «Өкініш» т/х 18.00,04.10 «Қара теңіз» т/х 19.30 «Кешкі жаңалықтар» 20.00 «Қарапайым-ханшайым» 21.00 «Вечерние новости» 21.40 Х/ф. «Трасса смерти» 05.10- 05.30 «КТК қоржынынан»	
--	--

 ЖЕТИСУ	
07.05 «Әсем әуен» 07.25 «Жыр-тамшы» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 08.50 «Тыңдашы, айналайын» 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Тілсақшы» 10.20 «Әлемнің үздік картина-лары» 10.30 «Тұжырым» 11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 16-бөлім 11.45 «Бала-базар» 12.00 «Қазақ әні» 13.00 «Шашу» 13.50 «Жыр-тамшы» 14.00 «Туржорық» 14.25 «Әлемнің үздік картина-лары» 14.30 «Әдебиет пен адамзат» 15.00 «Әсем әуен» 15.50 Мультфильм «Тазша бала» 16.00 «Ел қамы» 16.45 «Жетісу ақын-жыраулары» 17.00 Жаңалықтар 17.15 «Әлемнің үздік картина-лары» 17.20 Новости 17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 19.00 «Желі-KZ» 19.30 «Бай-қуатты болайық» 20.10 «Үшінші көз» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Ел мен жер» 21.30 Новости 22.00 «Зерделі отбасы» 22.45 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости	

 31 КАНАЛ	
06.00, 01.00 Ризамын 07.00 Информбюро 08.00 Сериал «Адаскан ғұмыр» 09.00 Сериал «Мехектің өмірі» 10.00 Сериал «Базарбаевтар» 12.00 М/с. «Лунтик» 13.00 М/с. «Маша и медведь» 14.00 Сериал «Фазилет ханым» 16.00 Сериал «80-Е» 18.00 Сериал «Кухня» 20.00 «Информбюро» 21.00 Сериал «Интерны» 23.00 Сериал «Реальные пацаны» 00.00 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері 03.30 «Әзіл студио» қаз.	

 7 КАНАЛ	
06.00 Скечком «Q-елі» 06.30 «Гу-гулет» 07.00,05.15 «Айнаонлайн» 07.30,22.40,04.30 Т/х. «Элиф» 08.50 М/ф «Леди Баг и Супер кот» 09.25 «О самом главном» 10.40 «Чудо» 11.50 «Посольство красоты» 12.50 Сериал «Крепостная» 13.50 Сериал «Спецотряд Шторм» 15.00, 21.40 Т/х.«Зың-зың Күлпәш» 16.00, 03.00 Т/х. «Жаңа келін» 18.15 Х/ф. «Дочь Чингизхана в 21 веке» 20.30,21.05 Сериал «Гранд» 21.00 Лоторея «777» 23.40 Salem show 00.00 Х/ф «Братья Систерс» 02.30 KZландия	

12.10 «Женщины» мелодрама 16.20 «Өкініш»өзбек т\х 20.30 «Дау-дамайсыз» 21.00 «Портрет неделаи» 22.00 «Слуги народа» 22.30 «Сральная бабочка» мелодрама 00.40 «Я стесняюсь своего тела» 02.00 «Менім досым үнеі» К/ф 03.10 «Басты рөлде» 03.35 «Керіпкел»	
---	--

 ЖЕТИСУ	
09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Бағбан» 10.20 «Әлемнің үздік картина-лары» 10.30 «Жетісу зертханасы» 11.00 «Өмір өні» 11.45 Мультфильм «Ақ қаз» 12.00 «Жүрек сөзі» 12.30 «Ауылдағы ағайын» 12.45 «Полиция қызметі» 13.00 «Балдәурен» 13.50 «Жыр-тамшы» 14.00 «Арнайы репортаж» 14.25 «Әлемнің үздік картина-лары» 14.30 «Ұлт пен рух»	

Сенбі - Суббота, 28 қыркүйек

 ҚАЗАҚСТАН	
06.05 Qyzuq eken 07.00 AQPAPAT 07.30 «Сәлем Қазақстан» 08.45 Бір күн 09.10 «Екі жұлдыз» күнделік 09.25 Тұсаукесер «Толағай» 10.00,18.10 Т/х. «Қайран күндер» 12.00 Nur Tiley 12.35 Концерт «Екі ғашық» 14.00 М/ф. «Қайтпас қайсарлар» 15.30 Драма «Канадалық шекара» 17.45,03.10 Д/ф. «Бір пьесаның ізімен» 20.00,02.00 MASELE 20.35 Әзіл әлемі 21.00 Тұсаукесер. «Екі жұлдыз» 22.40 «Жайдарман» 00.40 Ауылдастар 01.10 Т/х. Қалампыр 02.35 Parasat Maidany 03.35 Konil Tolqyny	13.30 Х/ф. «Призрак в кривом зеркале» 17.20 Ф.Шекербековтың «Еркекпін мен» концерті 21.00 «Большие новости» 02.20 Көркем фильм «Өшпенділік» 03.20 Т/х. «Құдалар-2» 04.10 «Біздің концерт» 04.45-05.30 КТК қоржынынан

 ХАБАР	
06.00 Ұят болмасын 07.00 Концерт «Қара шаңырақ» 08.00 Әзіл өзі тану 09.00 Шебер аспаз 10.00 М/с. «Клео забавный шенок» 11.00 М/ф. «Барашек Шон» 12.00 «Жұлдызды жекпе-жек» 13.00 «Қарақатпен шай» 14.00,14.20 Дневник «Central Asias Got Talent» 16.00 Мегахит «Безумный спецназ» 17.30 Т/х. «Мәдениет үйі» 20.00 Кызык Times 21.00 «7 күн» 22.00 Мегахит. «Малавита» 00.00 Тарих. Тағдыр. Тұлға 01.00 Әсем әуен	07.05 «Әсем әуен» 07.25 «Жыр-тамшы» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 08.50 «Тыңдашы, айналайын» 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Ел мен жер» 10.20 «Әлемнің үздік картина-лары» 10.30 «Желі-KZ» 11.00 «Зерделі отбасы» 11.45 Мультфильм «Тазша бала» 12.00 «Бай-қуатты болайық» 12.40 «Үшінші көз» 13.00 «Шашу» 13.50 «Жыр-тамшы» 14.00 «Экорейд» 14.25 «Әлемнің үздік картина-лары» 14.30 «Диалог» 15.00 «Әсем әуен» 15.25 Д/ф «Таңғажайып табиғат» 15.50 Мультфильм «Ақ қаз» 16.00 «Әсем әуен» 16.30 Д/ф «Кен ауқымда» 17.00 Жаңалықтар 17.15 «Әлемнің үздік картина-лары» 17.20 Новости 17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Балдәурен» 18.45 «Полиция қызметі» 19.00 «Жетісу зертханасы» 19.30 «Жүрек сөзі», 20.00 «Ауылдағы ағайын» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Бағбан» 21.30 Новости 22.00 «Өмір өні» 22.45 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости

 АСТАНА	
06.00,03.10 «Өн мен әзіл» 06.30,02.10 KazNet ғаламторға шолу 07.00 «Өнер» білім орталығы концерт 09.00 М/ф. «Маша и медведь» 10.00,22.10 Т/х. «Абысындар» 11.00 «Q-Travel» 11.30 М/ф. «Суперкоманда» 13.10 Х/ф. «Мачеха» 15.50 «Жұлдыздар айтысады» 17.00 Ел аузында 18.00 Тұсаукесер «Bas Times» шоу 20.00 «Избранное за неделю» 20.45 «Біздің ауыл-2» 21.10 Т/х. Үмітіңді үзбе» 23.10 Х/ф. «Джек покоритель великанов» 04.10 Сырты бүтін 05.10 «Күлдірген» әзіл сықақ	

 ЕВРАЗИЯ	
06.00 Т/х «Мир без конца» 06.50 Тамаша сити 07.45 Басты жаңалықтар 08.30 Ұшқалақ 09.00 Х/ф. «Первый раз происходится» 12.50 «Фабрика грез» 13.15 Т/х. «Махаббатым жүрегімде» 14.50 Премьера «Тостуемый пьет до дна» 15.50 Х/ф. «Патент» 18.00 Сенбілік жаңалықтар 18.35,03.30 Кешкі кездесу 20.00 «Главная тема» 20.30,23.00 Сериал «Отдай мою мечту» 22.00,02.40 Паутина+ 00.25 Х/ф. «Быстрее пули»	

 КТК	
07.05 Т/х «Құдалар-2» 08.00 «Біздің концерт» 08.40, 20.00 «Қарапайым-Ханшайым» реалити-шоу 09.30,22.00 Х/ф. «Трасса смерти»	

15.00 «Әсем әуен» 15.25 Д/ф «Таңғажайып табиғат» 15.45 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 16.00 «Әсем әуен» 16.30 Д/ф «Кен ауқымда» 17.00 «Нет-лайк» 17.10 «Жыр-тамшы», 17.15 «Әлемнің үздік картина-лары» 17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Единый народ» 18.15 «Әсем әуен» 18.45 «Полицейская служба» 19.00 «Спорт-тайм» 19.30 «Әсем әуен» 20.10 «Құтқару қызметі» 20.30 Апта /каз/ 21.30 Апта /рус/ 22.20 К/ф «Тақиялы періште»	
---	--

 31 КАНАЛ	
06.00, 00.30, 04.30 Ризамын 07.00, 03.00 Әзіл студио 08.00 «Айта берсін» 09.00 М/с «Маша и медведь» 10.00 «Большой закуп» 10.30 Муз.фильм «Айхай-25» 12.10 Кино «Келинка тоже человек» 14.30 Кино «Напарник» 16.50 Кино «Супербобровы» 19.00 Кино «Супербобровы-2: Народные мстители» 21.00 «Анашым, біз үйдеміз!» 22.30 Бауыржан-шоу 23.30 Дайдждесты	

7 КАНАЛ	
06.00 «Қыздар арасында» 06.50 «Қуырдақ» 07.30,17.50 «Гу-гулет» 08.00 «Айнаонлайн» 08.30 М/с. «Әуежай» 09.00 М/с. «Джинглики» 09.30 Сериал «Найди меня в Париже» 10.30 «Вокруг света за монетой» 11.40 Человек-невидимка 12.45 Х/ф. «Дочь Чингизхана в 21 веке» 15.10 «Саяхаттандырылмағандықтарыңыздан» 15.30 Т/х. «Зың-зың Күлпаш» 21.00 Лоторея «777» 21.05 Х/ф. «Большой солдат» 23.20 Х/ф. «Миф» 02.00 KZландия 03.00,04.00 Скечком «Q елі» 05.00 Жеңіп көр!	

ШАРА

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ - ҚОҒАМ ДЕРТІ

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ КЕМЕЛҰЛЫ ТОҚАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫНДА СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН ЖАН-ЖАҚТЫ, АУҚЫМДЫ ТҮРДЕ КҮРЕСУ КЕРЕКТІГІН АЙТТЫ.

Үкімет қана емес бұл дерттің түп тамырымен жойылып кетуі үшін қоғамдық өкіл топтарымен қатар қарапайым халық та атсалысуы қажет. Адамзат өміріндегі теріс мағынаға ие бұл алапаттың түп тамырына балта шаппасақ, мемлекетіміздің ішкі саяси жағдайына, экономикалық дамуына, мәдениетіне нұқсан келтіретіні анық.

Ғасыр індеті – сыбайлас жемқорлықтың алдын-алу мақсатында Көркемөнер галереясында «Жемқорлыққа жол жоқ» атты іс-шара ұйымдастырылды. Шара аясында Алматы облысының суретшілерінің 20-дан астам карикатуралық плакаттары қойылды.

Облыс суретшілері, мәдениете саласының өкілдері, студенттер қатысқан шарада Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Алматы облысы бойынша департаментінің Жетісу адалдық алаңы жобалық кеңесінің басшысы Аманжол Жазықбаев түсіндірме жұмысын жүргізді. Өз сөзінде Аманжол Тоқтарұлы кемел де жарқын болашақ құрып, басқа мемлекеттердің алдында парасаттылық тұрғысынан үлгі болу – басты міндетіміз екендігін тілге тиек етті.

Тұнық САДЫҚОВА
ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫ

Елімізде 1999 жылғы 26 шілдеде «Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы» Заң қабылданған. Аталмыш Заң тауар таңбаларын, қызмет көрсету таңбаларын және тауар шығарылған жерлердің атауларын тіркеуге, құқықтық қорғауға және пайдалануға байланысты туындайтын қатынастарды реттейді.

ТАУАР ТАҢБАСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Зияткерлік меншіктің ауқымды саласының бірі тауар таңбасы мен қызмет көрсету белгісі. Ол заңға сәйкес тіркелген немесе Қазақстан Республикасы қатысатын халықаралық шарттарға орай тіркеусіз қорғалатын, бір заңды немесе жеке тұлғаның тауарларын (көрсететін қызметтерін) басқа заңды немесе жеке тұлғаның біртектес тауарларынан (көрсететін қызметтерінен) ажырату үшін қызмет ететін белгіні білдіреді.

Тауар таңбасы ретінде бейнелеу, сөз, әріп, цифр, көлем белгілері және өзге де белгілер немесе бір тұлғалардың тауарлары мен қызметтерін басқа тұлғалардың біртектес тауарларынан немесе қызметтерінен ажыратуға мүмкіндігін беретін олардың аралас үлгілері де тіркелуі мүмкін. Тауар таңбасы кез келген бояулы түсте немесе бояулы түстер үйлесімінде тіркелуі мүмкін.

Тауар таңбасының иесі өз тауар таңбасын қаншалықты тез тіркеуіне байланысты, соншалықты тез артықшылық құқықтарына ие болады. Сондықтан да тіркеуді кейінге қалдырудың қисынсыз екенін сезінгені жөн. Тауар таңбасын тіркеу ҚР Өділет Министрлігінің Зияткерлік Меншік Ұлттық институтына (ЗМҰИ) өтініш берген сәттен басталады. Бұл тіркелген зияткерлік меншікті қорғау құқығын береді.

Зияткерлік меншікті қорғау ел экономикасының кепілі. Осыған орайластырылған маңызды кездесу ағымдағы жылдың қыркүйек айында Нұр-Сұлтан қаласында өтіп, Еуразия елдері зияткерлік меншікті қорғау жөніндегі халықаралық шартқа қол қойды.

Қайрат ПИЛАЛОВ,
Алматы облысы өділет департаменті
басшысының орынбасары
Қазақстан заңгерлер одағының мүшесі.

ЖЕКЕ ҰЙҒАРЫМДАР ЖАЙЫНДА НЕ БІЛЕСІЗ?

Қазақстан Республикасының Азаматтық процесілік кодексінің 270-бабында қарастырылған тәртіпте шығарылған жеке ұйғарымдар – соттардың заңдылықты бұзушылық жағдайына назар аудару актісі болып табылады. Сот отырысында анықталған заңдылықты бұзушылық жағдайлар жеке ұйғарымдар шығару үшін негіздемелер болып табылады.

Нормативтік құқықтық актілердің талаптарына сәйкес келмейтін әрекеттерді заңдылықты бұзушылық деп түсінген жөн. Іске қатысушы тұлғалардың дәлелдеу жөніндегі іс жүргізу міндеттерін тиісінше орындамауы жеке ұйғарымдар шығару үшін жеткілікті негіздеме бола алмайды. Соттар тиісті ұйымдарға, басқару қызметін атқаратын лауазымды немесе өзге де тұлғаларға қатысты жеке ұйғарымдар шығарады. Мемлекеттік органдарда, жергілікті басқару органдарында, сонымен қатар Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа әскерлерде және әскери құралымдарда тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша билік өкілінің қызметін жүзеге асыратын немесе ұйымдастыру-өкімшілік немесе өкімшілік-шаруашылық қызмет атқаратын тұлғалар лауазымды тұлғалар болып танылады.

Жеке ұйғарымның дәлелдеме бөлімінде соттардың заңдылық бұзушылыққа жол берілгені туралы тұжырым жасауына негіз болған дәлелдер көрсетіліп, жол берілген заңдылық бұзушылықтың мәні ашылуы, талаптары бұзылған нақты нормативтік құқықтық актілер, сондай-ақ әрекеттері (әрекетсіздіктері) заңдылықтың

бұзылуына әкеліп соқтырған тұлғалар көрсетілуге тиіс. Жеке ұйғарымда іс бойынша мүдделі тұлғалардың әрекеттеріне қатысты нақты нұсқаулар немесе ұсыныстар болмауға тиіс, сондай-ақ кінәлілердің құқықтық жауапкершілігінің түрі мен шаралары да белгіленбеуге тиіс. Жеке ұйғарымның қарар бөлімінде ұйымдардың атауы мен орналасқан жері көрсетілуге, сондай-ақ жеке ұйғарымды орындамаудың, жауапсыз қалдырудың немесе жеке ұйғарым бойынша мерзімде жауап бермеудің салдары, жеке ұйғарымға шағым келтіру құқығы мен тәртібі туралы АПК-нің 270-бабы екінші бөлігінің ережелері түсіндірілуге тиіс. Шығарылған жеке ұйғарым қаралатын іс бойынша сот отырысында жарияланады.

Нұрбол БЕЙСЕМБАЕВ,
Алматы облысы МАЭС-ның бас маманы -
сот отырысының хатшысы.

АДАМЗАТ ӘЛЕМІНІҢ АЙНАСЫ

Мемлекеттік қызметкердің ой-арманын, жан дүниесіндегі толғанысын, халықтық, қоғамдық іске қарым-қатынасын этикалық қағидалары арқылы бағалаймыз. Талғам мен талаптың биік өресі этикада.

Бүгінгі таңда әр адам өзі таңдаған мамандығының қыры мен сырын жете меңгерумен қатар өзімен қызметтес, пікірлес адамдармен өте тығыз байланыста болуы керек. Ол үшін дұрыс сөйлеу, тыңдау әдебінің шарттарын біліп, мәдениеттілікті жоғары сатыға көтеру әрқайсысымыздың борышымыз.

Алматы мемлекеттік мүлік және жекешелендіру департаментінде ағымдағы жылдың сегіз айында департамент қызметкерлерін мәдени-қоғамдық өмірге тарту мақсатында Бикен Римова атындағы драма театрына «Достар серті» мюзиклына, «Ең жақсы еркек», «Жұмақ маған бұйырмас»

Зәуре СУРАНЧИНОВА,
Алматы мемлекеттік
мүлік және жекешелендіру

ІНДЕТ ПАРАҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕС - ОРТАҚ ПАРЫЗ

Парақорлық мемлекеттік органдардың тиісті қызмет атқаруына кері әсерін тигізіп, беделіне нұқсан келтіреді, заңды қағидаларды теріске шығарып, азаматтардың конституциялық құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуына түрткі болады.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңына сәйкес, сыбайлас жемқорлықпен күресті барлық мемлекеттік органдар мен онда қызмет атқаратын лауазымды тұлғалар жүргізуі тиіс. Мемлекеттік органдардың, ұжымдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының басшылары өз өкілеттігі шегінде кадр, бақылау, заңгерлік және өзге де қызметтерін тарта отырып, заң талаптарының орындалуын қамтамасыз етуге міндетті.

Сыбайлас жемқорлық дәрі беріп емдейтін сырқат емес. Айналасындағы салауатты, таза және сау ортаны шарпып, тыныс-тіршілігін тарылтатын, заңсыз әрекеттермен қоғамдық ортаның және мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, дара кәсіпкерлердің, азаматтардың қызмет етуіне қатер төндіретін қауіпті дертті болдырмаудың тетігі халықтың өзінде. Бұл дерттің алдын алып, қоғамға таралу жолдарын кесіп,

оның ұлғаюына жол бермеу керек. Сыбайлас жемқорлық әрекеттері бойынша тиісті шара қолданудың негізі - азаматтардың арыз-шағымы. Мемлекетіміздің әрбір азаматы Қазақстан Республикасының Конституциясын және заңдарын сақтауға, басқа адамдардың құқықтарын, бостандықтарын, абыройы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетті.

«Өділдік жоқ жерде пара белең алады», «Дүние-байлық неге керек, денсаулығың болмаса, Төрелігің неге керек, халықтың көңілі толмаса» деген нақыл сөз сот саласында еңбек етіп жүрген қызметкерлердің де бағдары іспеттес. Шынында да, біз өділ төрелік жасап, жемқорлықтан жоғары тұрған жағдайда ғана халық сеніміне ие боламыз.

А. ҮМБЕТАЙ,
Кербұлақ ауданының
№ 2 аудандық
сотының төрағасы.

ЦИФРЛЫ ҚАЗАҚСТАН

СОҢҒЫ КЕЗДЕРІ «ЦИФРЛЫ ҚАЗАҚСТАН» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА СОТ ЖҮЙЕСІНДЕ ДЕ АУҚЫМДЫ ЖҰМЫСТАР ЖҮРГІЗІЛІП, ӨЗ МАҚСАТЫНА ЖЕТУДЕ.

Цифрландыру мәселесінде ҚР Жоғарғы Сотының төрағасы Жақып Асанов үш маңызды міндетке тоқталды. Олардың біріншісі кедергісіз сот төрелігін, нақты айтқанда, IT сервисі қамтамасыз ету болса, екіншісі, сот өндірісін автоматтандырып, оны үнемді ету. Үшіншісі, үлкен мәліметтермен жұмыс істеуді бастау. Соған орай, төрағаның бастамасымен ұсынылған «Сот төрелігінің

АШЫҚТЫҚ ПЕН ЖАРИЯЛЫЛЫҚ

жеті түйіні» жобасының төртіншісі – «Smart сот» немесе «Е-Сот» деп аталады. Осы түйін негізінде барша халық куә болып отырғандай, елімізде автоматтандырылған электронды сот өндірісі енгізілді. Е-сот дегенде ең алдымен «Сот кабинеті» ақпараттық сервисі еске түседі. Себебі, сот ісін электронды түрде жүргізу алғаш аталған сервис аясында жүзеге асты. Нәтижесінде тараптардың талап арыздары мен өтініш-тілектері сотқа электронды түрде тапсырылатын болды.

Бүгінде сала жұмысы жаңа технологиялармен толықтай қамтылған. Мысалы, қазіргі күні сот отырысы жүз пайызға электронды хаттамаға ауыстырылған. Сот процесіне белгілі себептермен келе алмайтындар уақыт жоғалтпай, өздері жүрген аумақта, яғни, қашықтықта отырып-ақ қатысады. Барлық

сот процесі бейне байланыс арқылы өтеді. Осындай оң өзгерістер арқылы азаматтарға мүмкіндігінше қолайлы жағдайлар туғызу, еліміздің сот жүйесін одан әрі дамытуға

серпін береді. Заң үстемдігін қамтамасыз етуге бағытталған шаралар сотта жүйелі жүзеге асуда. Соттарды цифрландыру тұтастай алғанда соттардың ашықтығы мен жариялылығын арттыруды мақсат тұтады. «Smart сот» негізінде іске қосылған «TrueConf» мобильдік бағдарламасы жоғарыда айтқанымыздай, тараптардың смартфондарында TrueConf мобильдік қосымшасы арқылы сот мәжілісіне қашықтықтан қатысуға мүмкіндік береді. Республика соттарындағы процестерге тек ел азаматтары емес, сонымен қатар, алыс-жақын шетелдігерлер де қатыса алады.

Айнұр АНХАЕВА,
Талдықорған мамандандырылған
ауданаралық өкімшілік сотының
бас маманы.

КҮЗГІ ЫРҒАҚ

«Біздің елдің жігіттері – жігіттердің төресі,
Олар жайлы, ағайын-жұрт, не білесің сен осы?
Олар жайлы айтылмайды биік-биік мінбеден,
Өйткені, олар ақиқат пен шындық сөздің жебесі»

Құдай қосқан қосағым Есенім осы өлеңін елім дегенде өміреніп, жұртым дегенде өзегін жұлып беруге дайын ерлерге арнап еді... Кезінде белгілі бір азаматтарға шығарған жыры бүкіл қазақ жеріне тарап, халықтық сипат алып кетті. Есенқұл Жақыпбековтің есімі аталса, ел жадына ең алдымен сап ете түсетін әндерінің бірі де бірегейі осы екені анық. «Біздің елдің жігіттерін» кең-байтақ Отанымыздың қай өңірі болса да дәл өз ауылының азаматтарына арналғандай сезіммен орындап жүреді. Тыңдаушының оны тап бір сол аймақтың жігіттерін жырға қосқандай қабылдайтынын өз құлағыммен талай естідім де. Шындығы да солай ғой. Ақын жүрегін жарып шыққан өлеңнің өміршеңдігі деген осы.

Жан жолдасым Есеннің нағыз халықтың адамы болғаны, жырларын өлеңсүйер жұрттың сүйіп оқитыны көп айтылады. Ел еркесі атанған ақын менің өмірлік жарым еді. Балаларымның сүйікті әкесінің бақылық болғанына да осы күзде алты жыл толады. Уақыт деген зулап өтіп барады. Біз сағынамыз. Жабырқаған көңілмен өткен күндерге ой жүгіртіп, қайталанбас сәттерді қимастықпен еске аламын. Ол көпшіл еді ғой жарықтық. Баламен де, данамен де тіл табысатын. Мұның сыры шыншылдығында деп ойлаймын. Ойындағысын тайсалмай ақтарып салатыны кейбіреулерге жақпай да қалатын. Бірақ артында зілі жоқ. Ренішін тез ұмытып кететін. Ал біреуді мақтаса шын көңілден ақтарылатын. Тіршілігінде аралас-құралас жандары өте көп болды. Бірақ солардың ішінде қолында билігі бар шенді-шекпенділер саусақпен санарлықтай еді. Солардың бірі – Лаззат Махатұлы Тұрлашов.

Осы орайда Лаззат қайынымның біздің отбасымызға деген ерекше құрметін айтпай кетсем болмас. Есенқұл Жамбыл аудандық «Атамекен» газетіне бас редактор болып барғанда Лаззат Тұрлашов ауданға әкім болып тағайындалған-ды.

Есен бұрын да Лаззатпен таныс еді. Ауданға әкім болып келгеннен кейін екеуі ағалы-інідей болып кетті десем, артық айтпағаным. Басқа әкімдер мен ақынның арасында дәл сондай жылы қарым-қатынас, сыйластық, шынымды айтсам, болған жоқ. Менің бұл сөзіме басқа азаматтар ренжімес деп ойлаймын.

Аудан басшысы қолдап тұрған соң, оның үстіне аса жауапты бас редакторлық қызметке жаңадан кіріскені тағы бар, Есен жұмысын құлшыныспен бастады. Өмірге ынтызарлығы артып, қай жағынан болсын, шығармашылығы шарықтады. Газеттің жаңаша леппен түрленгенін жұрт аузынан өзім де жиі естіп жүрдім.

Ақындық шабыты жаңа бір қырынан танылды. Жаңа жауһар жырлары дүниеге келіп жатты. Мен болсам, азаматымның алаңсыз жұмыс істеуіне барынша қолайлы жағдай жасауға тырыстым. Сол жылдары ол өнімді еңбектенді. Өлең деген де тұңғыық ой иірімінен туады ғой. Түйдек-түйдек жырларының алғашқы тыңдаушысы да мен едім.

Ұмытпасам, «Әкімі ақынның іздеді» деген тақырыпта мақала да шықты. Лаззат Махатұлы аудан аралағанда Есенді үнемі қасына алып жүрді. Ауыл-ауылға сапарлап, Елбасының сүйікті анасы Әлжан ананың Жамбыл облысындағы ауылына дейін барып, құран бағыштағанын, тарихшылармен кездесіп, ел мен жердің өткенінен сыр іздегенін үйге келген соң шай үстінде ризалықпен айтып отыратын. Лаззатты тек лауазымына қарай құрметтеген жоқ, жақсы көретін бауыры ретінде сыйлады. Еңбегін бағалап, қарапайым елдің жағдайын ойлайтын

азаматтық көзқарасына, көп сөйлемейтін, керісінше, нағыз істің адамы екеніне риза болды.

Лаззат қайыным да оны қатты сыйлап, қолдады. Мемлекеттік марапаттарға ұсынды. Бір күні Есеннің тісі түсіп, бүлінгенін байқаған ол:

– Аға, мұныңыз не, Сіз халықтың адамысыз. Арқалы ақынымыздың бұлай жүруі жараспайды, – деп, қолынан жетектегендей тіс дәрігеріне көрсетіп, тісін түгел жасатып берді. Сосын шипажайға жіберді.

Үйінде құрметті қонағы болдық. Сонда Лаззат ырымдап ақын бауырына «Халықтың сөзін сөйлейтін өзіңіздей адам болсын» деген ниетпен ұлы Майқыбидің аузына түкіртіп алды.

Осы үлкен шаңырақтағы Салтанат келінімнің ізетіне ризамын. Биліктегі азаматтардың жарлары Салтанаттан үлгі алса ғой. Қазақтың салтымен үлкендерге иіліп сәлем салып, баталарын алып жүреді.

Екі жақсының тәлімді тәрбиесін алған қыздары Гүлзада гүлдей жайнап, білімді де өнерлі болып өсті. Есен ағасы қарындасының журналист мамандығын таңдағанына шын көңілден риза болды. Өзінің айтыстарда жүлде алып жүрген үкілі домбырасын беріп тұрып: «Сара апандай болмасаң да қазақтың өнерлі ерені бол», – деді.

Кейін Гүлзада қызымыз халқымыздың ұлттық дәстүрімен ұзатылып, текті атаның босағасында көргенді келін атанды.

«Ағасы бардың жағасы бар, інісі бардың ырысы бар» деген ғой. Есен Лаззатқа бірнеше өлең арнады. Өр шумағынан бауырына деген шын пейілі, аппақ ниеті ақтарылып жатты. Бір өлеңі: «Сенің маған ықыласың, бауырым, жеңілдетер бар жүгімнің ауырын» деп басталады. «Барлығынан өзіңнің жөңің бөлек» тақырыбындағы екінші өлеңінде: «Сен кеткелі жүрегім ауырады, жоғалттық қой жаны бір аураны. Айдалада адасқан лақ құсап, өзің жаққа жүрегім маңырады» дейді Лаззат қызмет ауыстырғанда.

Лаззат сабырлы да салмақты, өзім деп кеуде қақпайтын, өсте мақтануды білмейтін, үнемі бірқалыпты жүретін сабырлы азамат. Үлгілі деп аталатын кішкене ғана қазақы ауылда 1960 жылы өмірге келген ол ұлттық салт-дәстүр мен ана тілінің қасиетін бойына сіңіріп ержетті. Мектеп бітірген соң еңбек жолын қарапайым құрылысшыдан бастапты. 1979 жылы Алматыдағы Теміржол институтына түсіп, инженер-құрылысшы мамандығын алады. Қарасай ауданындағы «Жетісу» кеңшарында құрылыс бригадирі болып істеп, әскерге барып келген соң осы шаруашылықтың күрделі құрылыс жөніндегі шебері, аға прораб болады. Әскерде жүргенде Чернобыль атом электр стансысында болған апаттың зардаптарын жоюға қатысады.

Одан кейінгі жылдары Қостанай облысы Жангелдин ауданы «Торғай» кооперативінде құрылыс учаскесінің басшысы, Шамалғандағы «Сельхозхимия» автокөлік бірлестігінде күрделі құрылыс-жөндеу прорабы, құрылыс кооперативінің жетекшісі, акционерлік қоғамның бөлім басшысы, құрылыс учаскесінің бастығы

жігіттері

қызметтерін абыроймен атқарған. Біліктілігімен, жоғары жауапкершілігімен танылған Лаззат Махатұлы 1997 жылы Талғар ауданындағы «Горный садовод» ауылының әкімі, келесі жылы Гүлдала селолық округінің әкімі болып, қызмет баспалдағымен өседі.

2006 жылы Қарасай ауданы әкімінің орынбасары, 2007 жылы Жамбыл ауданының әкімі болды. Осы кезде мемлекеттік қолдаумен алғаш рет Ұзынағаш ауылының оңтүстігінен 30-дан астам үй салынды. Сол үйлерден «Алтын алқалы» көп балалы аналар мен жас отбасылары, әлеуметтік жағынан жеткіліксіз қамтылғандар баспаналы болды. Көптің алғысын алғанына да куә болдық. 2010-2011 жылдары Қарасай ауданын басқарды.

Қос ауданды да біліктілікпен басқарып, экономикада оң нәтижелерге қол жеткізді. Әлеуметке әділ болып, мұқтаж жандардың жағдайына назар аударып, нағыз азаматтығымен танылды. Аудан халқы оның біртоға мінезін, ұйымдастырушылық қабілетін жоғары бағалап, қақ-соғы жоқ қасиеттеріне тәнті болды. Ақырын жүріп, анық басып-ақ ел дамуының басты кепілі – бірлік пен ынтымақты нығайтты.

Еңбек еленбей қоймайды. Ел жоғары сенім білдіріп, 2011 жылы Парламент Сенатына депутат етіп сайлады. Онда Қаржы және бюджет жөніндегі комитет мүшесі ретінде жемісті еңбек етті. 2016 жылдан Алматы облысы әкімінің бірінші орынбасары. Өмірі мен еңбек жолы Жетісу жерімен сабақтаса өрілген азаматтың осы аса жауапты қызметте иесі жан-жары Салтанат Қиятбекқызы екеуі өнегелі ұл-қыз өсіріп, бүгінде немере сүйген жандар.

«Көзден кетсе де, көңілден кетпейді» деген. Қайыным қазір де ақын отбасының жағдайын біліп тұрады. Ұлым Дәуреннің денсаулығына алаңмын. Қиын сәтте Есенімнің шәкірті Меруерт Орынбайқызы үнемі жанымнан табылады. Өлеңдерін жинақтап, баспаға әзірледі. Биыл «Жамбыл» баспасынан «Есаға» деген атпен 51 баспа табақ толық шығармалар жинағы шықты. Оған өлеңдері мен поэмала-

ры басылды. Көмек-қолдау көрсеткен азаматтарға алғысым шексіз. Көлемді кітап Қайрат қайыным Сатыбалдыұлының алғысөзімен ашылып, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Жанарбек Әшімжанның «Есенқұл дәуірі құланиектеніп келеді» деген түйінсөзімен жабылады. Ал жарымның жанында жүріп, өз ұлындай көрген шәкірті, жыршы-термеші, Өнер академиясының ректоры Ақан Әбдуәлиевтің де еңбегі зор. Осы азаматтарға Алланың нұры жаусын деп тілеймін.

Жалғызсырап, жабырқаған сәтте өткен күндерді еске аласың. Ойымдағыны қағазға түсірейін деп, үйдегі жазу машинкасының шаңын сүртіп, алдыма алғанымды көрген ұлым: «Мама, мұны қайтесіз, бұл өткен ғасыр жәдігері. Мен сізге компьютер үйретейін», – деді. Сөйтіп әлеуметтік желіде парақшамды ашып жарым, өлінің ерке ақыны Есен жайлы естеліктеріммен бөлісуді жөн көрдім. Халыққа мың да бір рахмет. Есенқұл жырларына сусап қалған екен, «Ана өлеңін салыңызшы», «Мына жырын оқиық» дегендер әлі көп.

Өмір деген өткінші. Бүгін бар, ертең жоқпыз. Бірақ тіршіліктегі ұмытылмайтыны – аптал азаматтардың жақсы істері. Оңашада бәрі де көз алдымнан өтіп жатады. Есенім: «Шіркін, азаматтардың бәрі Лаззат бауырымдай болса ғой» дейтін. «Бүгін көмейімнен жыр төгілді. Ғажап өлең. Қасыңда өзіңді қолдайтын азаматтың әр сөзі де-меу екен» деп қайталайтын еді. Сосын дастарқан басында тағы да жаңа өлеңін оқитын. Кітаптағы мың жырынан басқа мұрағатында әлі де бірер кітапқа арқау болатын жырлары жатыр. Соны оқып, мөлдір бұлақтай сыңғырлаған, сезімге толы жолдарына балам екеуіміз жылынып жүрміз.

Үйдегі телефон шырылдаған сайын Лаззат Махатұлы қайынымның: «Жеңеше, жағдай жақсы ма?» деген жанға жайлы үні келеді. «Мың алғыс саған, қайыным!», – деймін іштей ел азаматына.

Меңсұлу ЖАҚЫПБЕК
ҰЗЫНАҒАШ АУЫЛЫ.

УДЕЛЯЕТСЯ ОСОБОЕ ВНИМАНИЕ

В Казахстане вопросам детства, защиты прав и свобод ребенка уделяется особое внимание. Это важное обстоятельство учтено и при разработке Уголовного кодекса, вступившего в действие в 2015 году. В новом УК преступления против несовершеннолетних квалифицируются по более тяжким составам, в связи с чем влекут более строгую ответственность и наказание. Кроме того, согласно УК совершение уголовного правонарушения в отношении малолетнего, даже если это не указано в качестве квалифицирующего признака, является отягчающим обстоятельством.

К сожалению, сегодня насилие, в отношении детей превратилось в глобальную проблему, дети становятся жертвами физического и сексуального насилия и страдают зачастую от неисправимых последствий этих преступлений. Казахстан присоединился к множеству международных договоров и конвенций, касающихся защиты прав детей, принял ряд национальных правовых актов. Но, несмотря на все это, наши дети остаются уязвимыми для таких посягательств.

Уголовный закон относит к разряду особо тяжких преступлений изнасилование малолетних, а также мужеложство, лесбиянство, иные действия сексуального характера, связанные с насилием.

В новом УК также установлен пожизненный запрет на занятие педагогических должностей и должностей, связанных с работой с детьми, для лиц, совершивших преступления сексуального характера и иные преступления в отношении несовершеннолетних. Это дополнительное наказа-

ние будет назначаться в обязательном порядке в отношении родителя, педагога либо иного лица, на которых законом возложены обязанности по воспитанию несовершеннолетних и малолетних, осужденных за изнасилование и насильственные действия сексуального характера; половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим 16-летнего возраста; развращение малолетних. А также вовлечение несовершеннолетнего в совершение преступной деятельности, антиобщественных действий, в занятие проституцией; изготовление и оборот материалов или предметов с порнографическими изображениями несовершеннолетних либо их привлечение для участия в зрелищных мероприятиях порнографического характера. Введены запреты на применение условного осуждения, отсрочки отбывания наказания, амнистии при осуждении за преступления против половой неприкосновенности малолетних.

Не секрет, что жертвами преступлений чаще становятся дети, находящиеся в трудной жизненной ситуации либо по каким-то причинам временно оставшиеся без попечения взрослых, это касается и неблагополучных семей. Чем раньше будут выявлены неблагополучные семьи и дети, находящиеся в них, организована профилактическая работа, тем выше вероятность предупреждения насилия и жестокого обращения с детьми.

Адилет БАКЫТОВ,
судья СМУС Алматинской области.

НАДО ЗНАТЬ ЭЛЕМЕНТАРНЫЕ ДЕЙСТВИЯ

В нашей республике наверняка не все люди знают свои законные права и юридически беззащитны и не представляют, что такое исковое заявление и какие последствия могут наступить в случае удовлетворения требований истца. Возникает масса вопросов, в том числе, возможно ли защищать себя самостоятельно или обратиться за помощью к третьим лицам в лице адвокатов?

Порой физическому лицу достаточно знать элементарные действия.

Так, если по почте, либо мобильной связи поступает извещение о явке в суд, необходимо выяснить причину вызова вместо того, чтобы остаться дома и игнорировать приглашение в суд. Извещение носит довольно подробную информацию о том, в качестве кого лицо вызывается в суд, с указанием фамилии судьи, секретаря, номера телефона и кабинета.

Гражданским процессуальным законодательством закреплено право в ознакомлении с материалами дела. При наличии на руках искового заявления можно узнать основания предъявления исковых требований, имя истца и дату судебного слушания. Понимая суть иска, можно делать выводы и оценивать степень риска ответчика. На первоначальном этапе производства уже возможно определить, нужен ли защитник. Заметим, что исковое заявление является основным документом, на основании кото-

рого принимается судом дело к производству. Если исковое заявление пришло по почте и ответчик может узнать из него нужную информацию – это положительный момент, но часты ситуации, когда ответчику приходит только повестка в суд и ознакомиться с материалами дела нужно самостоятельно.

Процессуальный срок – это отрезок времени, который предусмотрен законом или назначен судьей, в течение которого должно или может быть совершено процессуальное действие. Процессуальные сроки в гражданском процессе очень важны, так как их несоблюдение делает невозможным судебное разбирательство.

Судья в течение пяти дней со дня поступления искового заявления в суд обязан рассмотреть вопрос о его принятии к производству суда.

Поэтому, учитывая, что для рассмотрения определенных категорий гражданских дел для суда установлены сроки, в целях реализации защиты своих прав, гражданам необходимо своевременно реагировать на вызов суда в целях правильного разрешения дела.

Мадина АХМЕТЖАН,
главный специалист-секретарь судебного заседания Талдыкорганского городского суда.

КРУГЛЫЙ СТОЛ

В рамках областной акции «Добропорядочность и честность – ключевые направления в противодействии коррупции» в Коворкинг центре КГУ «Городская библиотека акимата города Текели» библиотекарями Вандакуровой И.А. и Житниковой Е.В. совместно с работником архива города Текели Джумадилова Ж.М. была проведена встреча за круглым столом «Казахстанское общество без коррупции». Для проведения данного мероприятия были приглашены: прокурор прокуратуры города Текели Ирузаков Б.К., начальник КГУ «Отдел культуры и развития языков города Текели» Дауренбеков М.У.

АКТИВНО ПРОТИВОСТОЯТЬ ПРОЯВЛЕНИЯМ КОРРУПЦИИ

В начале встречи библиотекари и работник архива дали представление о том, что такое понятие «коррупция». Затем было предоставлено слово прокурору прокуратуры города Текели Ирузакову Б.К., который более подробно и обстоятельно рассказал о причинах возникновения коррупционных составляющих, их последствиях и ответственности каждого участника коррупционного действия.

– Современная коррупция – это не элементарный уголовно-правовой феномен, который можно было бы квалифицировать конкретной нормой уголовного кодекса как отдельный состав преступления. Коррупцию следует рассматривать как криминологическое, социально-экономическое явление, обладающее многоструктурным и многоуровневым содержанием, в содержательный объем которого входит комплекс неоднородных видов общественно опасных деяний. Чтобы избежать от коррупции в обществе, мы должны быть патриотами своей Родины, ответственно и добросовестно относиться к своим обязанностям и вести правильное воспитание детей в семье, – заключил Бекзат Кошкенбаеваич.

В ходе его выступления участники активно задавали вопросы: Куда могут обратиться граждане в случае выявления коррупции? Как высти себя если вынуждают дать взятку? Что порождает коррупцию и питает эту коррозию общества? и др. Встреча получилась насыщенной и интересной, поскольку присутствующие смогли получить грамотные, квалифицированные ответы на злободневные вопросы.

В заключении этой полезной встречи библиотекарь Вандакурова И.А. подчеркнула, что в настоящее время в республике осуществляется широкий комплекс мер, направленный на дальнейшее совершенствование нормативной правовой базы с целью устранения норм, которые могут привести к возникновению коррупционных отношений в обществе.

Ш. ХАМИТОВ.

РАСШИРИЛ СВОЙ БИЗНЕС

Житель города Текели **Ахметзянов Александр Азатович** является действующим предпринимателем с 2004 года. Александр Азатович имеет свои два магазина. Имея предпринимательский потенциал и желание развивать свой бизнес, Александр решил расширить его, а именно пополнить оборотные средства с целью открытия еще одного магазина (стройматериалы).

Но возникали определенные сложности в денежных средствах для реализации задуманного проекта. Он обратился в Народный банк, где ему предложили взять микрокредит по Программе развития продуктивной занятости и массового предпринимательства с выгодной процентной ставкой 6% годовых. Предприниматель данное предложение заинтересовало и он сразу же принял решение взять микрокредит.

И уже в мае текущего года Александр Азатович оформил кредит в банке второго уровня (Народный банк) и получил определенную сумму. На эти средства он смог реализовать свою идею и создал 2 рабочих места (продавец-консультант и грузчик), на которые трудоустроены безработные жители города.

Ш. БАТЫРОВ.

ПРЕИМУЩЕСТВА АУДИО-ВИДЕОФИКСАЦИИ

20 шагом Плана Нации «100 конкретных шагов», инициированного Президентом страны Н.А.Назарбаевым предусмотрено введение обязательной аудиовидеофиксации всех судебных процессов.

Целью оснащения залов судебных заседаний системами аудиовидеофиксации во всех регионах страны, а также ведения аудиовидеозаписей судебных процессов является повышение общественного контроля гражданского общества за законностью отправления правосудия, беспристрастностью судей. Это в свою очередь позволит повысить степень доверия общества к национальной судебной системе.

Кроме этого, введение аудиовидеозаписи судебного заседания позволит сэкономить время на составление протокола заседания, время для снятия с него копий в целях ознакомления с ним участников процесса, а также снизит риск уничтожения бумажного документа. Кроме этого, аудиовидеофиксация позволит устранить многочисленные замечания, связанные с документированием судебного заседания.

Стоит отметить, что видеозапись, в отличие от традиционного протоколирования на бумаге, фиксирует не только слова, но и интонацию, а также реакцию всех участников судебного процесса, что позволяет более объективно, беспристрастно оценивать позиции всех участников процесса, избегая интерпретации и субъективных факторов. Таким образом, введение в судопроизводство аудиовидеофиксации позволит сделать судебный процесс более транспарентным.

Нельзя не учитывать тот факт, что аудио-, видео фиксация судебных процессов в реальном времени дисциплинирует всех участников, в том числе, судью, адвокатов, а также стороны. При возникновении спорных моментов, не разрешенных в ходе процесса и вызвавших неудовлетворенность, обе стороны могут обратиться к электронной записи, чтобы убедиться в своей правоте или неправоте. Более того, аудио, видео фиксация служит своего рода страховкой для судей и других лиц, осуществляющих свои служебные полномочия на процессе, в случае преднамеренного оговора.

Жасулан БАЙМУКАШЕВ,
главный специалист-секретарь судебного заседания СМЭС.

ПО ВОПРОСАМ ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА

В соответствии с пунктом 3 статьи 76 Конституции Республики Казахстан и статьей 21 ГПК вступившие в законную силу судебные акты обязательны для исполнения всеми государственными органами и их должностными лицами, физическими или юридическими лицами, которых эти судебные акты касаются.

Исполнение судебных актов представляет собой заключительную стадию гражданского судопроизводства и определяет эффективность правосудия в государстве. Целью исполнительного производства является обеспечение реального восстановления нарушенных или оспариваемых прав или охраняемых законом интересов.

Обжалование действий (бездействия) судебного исполнителя представляет собой форму судебного контроля в исполнительном производстве, имеющую своей целью защиту прав и интересов сторон исполнительного производства.

В силу ст.250 Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан: На действия (бездействие) судебного исполнителя по исполнению исполнительных документов, в том числе по оспариванию торгов, в процессе исполнительного производства либо

на отказ в совершении таких действий взыскателем или должником может быть подана жалоба.

Жалоба подается в районный (городской) суд обслуживаемого судебным исполнителем территориального участка либо по месту регистрации частного судебного исполнителя в течение десяти рабочих дней со дня совершения действия (отказа в совершении действия) или со дня, когда взыскателю или должнику, не извещенному о времени и месте совершения действия судебным исполнителем, стало о нем известно. Жалоба подается по месту совершения исполнительных действий, если обслуживаемый судебным исполнителем территориальный участок либо место регистрации частного судебного исполнителя находятся в одном населенном пункте с местом совершения исполнительных действий.

Предварительное обращение в вышестоящие органы и к вышестоящему должностному лицу в порядке подчиненности не препятствует подаче жалобы в суд.

Улан МАМЫТБЕК,
заведующий канцелярией
Талдыкорганского городского суда.

ӘЛЕМ ЧЕМПИОНАТЫ

ЕКІ ЖОЛДАМА ЕНШІМІЗГЕ ТИДІ

Нұр-Сұлтанда өтіп жатқан әлем чемпионатында Қазақстанның қос балуаны барша жанкүйерді қуантып, екі-екіден жолдаманы қанжығаға байлады.

жерлесіміз Асхат Ділмұханбетов те жарыста оза шауып, Олимпиада жолдамасымен сүйіншіленді.

Ал 77 келідегі жетісулық Асхат Ділмұханбетов екі дүркін Олимпиада жеңімпазы, ресейлік атақты балуан Роман Власовты ұтып, ширек финалға шықты. Қос балуанымызға жанкүйер болайық!

60 келіде сынға түскен Мейрамбек Айнағұлов хорватиялық қарсыласын ұтып, жартылай финалға шықты. Сонымен қоса, Токио Олимпиадасының жолдамасын да қоржынға тоғытты. Ол жартылай финалда ресейлік С.Емелинмен белдеседі. Жетісулық

Ришад ТҰРҒАНБАЙ

БОКС

ӘЛЕМДІК РЕЙТИНГТЕ КӨТЕРІЛДІ

Қазақстандық боксшы Ескендір Харсан (7-0, 6 КО) екінші ең жеңіл салмақтағы BoxRec порталының көрсеткіші бойынша әлемдік рейтингте көтерілді.

14 қыркүйекте Т-Mobile аренасындағы шоу андеркартында Харсан америкалық Исидро Очоаны (7-1, 3 КО) жеңді. Ал бұл бокс кешінің басты жекпе-жегінде британиялық Тайсон Фьюри (29-0-1, 20 КО) шведциялық Отто Валлинді (20-1, 13 КО) төрешілер шешімімен жеңді. 22 жастағы қазақстандық боксшы кәсіпқойдағы жетінші жеңісінен кейін рейтингте бірден 64 саты жоғарылады – 241-ден 177-орынға көтерілген. Очоа карьерасындағы алғашқы жеңілісінен кейін 38 саты құлдылады – 282-ден 320-ға түсті. BoxRec рейтингінде Харсан салмағында 1240 боксшы бар. Бірінші орында WBO чемпионы мексикалық Эмануэль Наваретте (29-1, 25 КО), екінші – оның отандасы Рей Варгас (34-0, 24 КО) WBC белбеуіне ие, ал үшінші - WBA (Super) және IBF чемпионы америкалық Даниэль Роман (27-2-1, 10 КО).

Айта кетейік екінші ең жеңіл салмақта үш қазақстандық өнер көрсетеді. Харсаннан жоғары Ержан Залилов (11-1-1, 5 КО) 114-ші тұр, ал төменде – Елнұр Қасенов (0-1) 992-ші.

ФУТБОЛ

АЛҒАШҚЫ ТҰР ОЙЫНДАРЫ БАСТАЛАДЫ

Еуропа алаңдарында сегіз кездесу өтеді. Қазіргі чемпион "Ливерпуль" "Наполиге" қонаққа барды. Екі команда былтыр да топтық кезеңде жолыққан еді. Юрген Клопп шәкірттері Италияда Анчелотти жігіттеріне есе жіберген соң, өз алаңында қарымта қайтарды.

«Ливерпуль» 1:0 есебімен басым түсіп, плей-офф кезеңіне шыққаны белгілі. Қақпашы Алиссон соңғы минуттарда Миликтің қауіпті соққысын кері қайтарып, «Наполиді» плей-офсыз қалдырған болатын. Милик бүгінгі матчқа қатыспайды. Поляк шабуылшысы жарақатынан айыққан жоқ. «Наполи» сапында Хюсайдың да жағдайы белгісіз. «Ливерпуль» негізгі қақпашысы Алиссонға сенім арта алмайды. Кейта мен Клайн да алаңға шықпайды. Бұл топтағы екінші кездесу «Зальцбург» пен «Генк» арасында өтеді. Грек-рим күресінен Қазақстан құрамасының балуандары алтынсыз қалы. «Барыс Аренада» төселген боз кілемде отандық спортшы-

лар 20 жылдан бері бұйырмаған жүлдеден тағы сырт қалды. Әлем чемпионатының үшінші жарыс күні жанкүйерлер 60 келідегі Мейрамбек Айнағұлов пен 77 келі салмақтағы Асхат Ділмұхамедовтың жолына көз тікті. Аса ауыр салмақтағы Мансұр Шадұкаев жарысты екінші кезеңде аяқтады. Айнағұлов Бразилия, Литва, Хорватия балуандарынан басым түсіп, жартылай финалға дейін жетті. Алайда финалдық сынға бір қадам қалғанда әлем және Еуропа чемпионы ресейлік Сергей Емелинге есе жіберді. Мейрамбек Айнағұлов 60 келі салмақта Токио олимпиадасының жолдамасына иелік етті. Бүгін ол қола жүлдеге таласады. 77 келі салмақтағы Асхат Ділмұхамедов алғашқы айналымда чех балуанын ұтты. Сосын әлем

және олимпиада ойындарының екі дүркін чемпионы Роман Власовтан айласын асырды. Ширек финалда қазақ жігітін тағы бір әлем чемпионы күтіп тұрды. Ділмұхамедов Сербиялық Виктор Немештің де осал тұсын тапты.

Алайда күші сарқылған Асхат жартылай финалда венгриялық Тамаш Лоринцтен жеңіліп қалды. Ділмұхамедовке олимпиада жолдамасы бұйырды. Бүгін Асхат қола жүлдеге таласады. Қазақстан құрамасының боксшылары Екатеринбург қаласындағы әлем чемпионатының кезекті жарыс күнін жеңіспен аяқталды. 69 келі салмақтағы Абылайхан Жүсіпов Тайланд елінің тәжірибелі былғары қолғап шебері Виттучай Масуктың осал тұсын тапты. Тартысты өткен

жекпе-жекте төрешілер жеңісті бірауыздан қазақ жігітіне берді.

Есеп: 5:0. Абылайхан 1/8-ші финалда неміс боксшысымен кездеседі. 75 келідегі

Тұрсынбай Құлахмет те жарысты жалғастырады. Ол Америкалық Хавьер Мартинестен басым түсті. Қазақстан толық құрамда 1/8-ші финалға шықты.

АУЫР АТЛЕТИКА

ЕРЛЕР АРАСЫНДАҒЫ ЖАРЫС

Паттайяда (Таиланд) өткен ауыр атлетикадан әлем чемпионатында 55 келіге дейінгі салмақтағы ерлер арасындағы жарыс аяқталды.

Қазақстандық Игор Сон 266 келі (120 + 146) көтеру бойынша екі жаттығу нәтижесінде күміс медальды еншіледі.

Сондай-ақ Сон Ол «жұлқа көтеруде» қола медальмен марапатталды.

Тағы бір қазақстандық ауыр атлет Арли Чонтай бесінші орынға тұрақтады.

Ауыр атлетикадан әлем чемпионаты. Паттайя (Тайланд).

55 келі. Ерлер. А тобы

1. Ом Юн Чол (Солтүстік Корея) - 294 (128 + 166)

2. Сон Игорь (Қазақстан) - 266 (120 + 146)

3. Аль-Салим Мансур Абдулрахим (Сауд Арабиясы) - 265 (118 + 147)

5. Чонтей Арлы (Қазақстан) - 263 (118 + 145).

БИЛЬЯРД

ТАЛДЫҚОРҒАНДА БИЛЬЯРД СПОРТЫНАН АРДАГЕРЛЕР АРАСЫНДА «ЖЕТІСУ КУБОГІ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТУРНИРІ ӨТТІ.

Жарыстың салтанатты ашылу рәсімінде облыс әкімі Амандық Баталов қатысушыларға сәттілік тіледі. Облыс әкімінің жүлдесіне арналған сайысқа еліміздің әр өңірінен және қалаларынан 13 команда қатысты.

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТУРНИР

ТІЛЕК ДҮКЕНІ

ӘЛЕМ КЕҢІСТІГІНІҢ БІР АУЛАСЫНДА КІШКЕНЕ ҒАНА ДҮКЕН БАР ЕДІ. МАҢДАЙШАСЫНДАҒЫ ЖАЗУЫН ЖЕЛ ТҮСІРІП ЖІБЕРГЕН. ҚОЖАЙЫН ОНЫ ҚАЙТА ІЛМЕК БОЛДЫ ДА, «БІРАҚ БҰЛ ДҮКЕНДЕ АДАМДАРҒА ТІЛЕК САТЫЛА-ТЫНЫН ЖҰРТТЫҢ БӘРІ ОНСЫЗ ДА БІЛЕДІ ҒОЙ» ДЕП ОЙЛАДЫ.

Дүкен ұсыныстары өте көп еді. Мұнда көңіліңе ұнаған нәрсенің бәрін алуға мүмкіндік бар: неше түрлі яхта, пәтердің алуан түрі, күйеуге шығу, корпорация президенті орынбасарының қызметі, ақша, балалар, сүйікті қызмет, әдемі келбет, конкурстағы жүлделі орын, су жаңа көліктер, билік, жетістік және тағы басқалар. Мұнда сатылмайтын тек өмір мен өлім ғана, онымен басқа галактикада орналасқан бас офис айналысатын еді.

Дүкенге келген әр адам (мұнда бірде-бір рет келмей, үйінде жатып, тек қана ниеттеніп отыра беретін адамдар да болатын) ең алдымен тілегінің бағасын біліп алатын. Баға әртүрлі еді. Мысалы, сүйікті қызметке жету үшін алдымен тыныш өмір мен бір нәрсені жобалаудан бас тарту, өміріңді өзің жоспарлау мен құру, өз күшіңе сену және қажет жерге емес, ұнатқан жеріңе жұмыс істеуге рұқсат беру керек еді. Билік одан қымбатырақ болатын: кейбір пікірлеріңнен бас тарту қажет еді, кез келген мәселені ақылға сыйымды қылып түсіндіріп бере білу, өз құныңды білу (ол өте жоғары болуы керек), айналаңдағылардың жақтырғаны немесе ұнатпағанына қарамай «Мен» деп айтып, өз орныңды білу.

Кейбір тілектердің құны күлкілілеу еді, күйеуге шығу тегін десе де болады. Ал бақытты өмір қымбат: бақытыңа өзің жауаптысың, өмірден ләззат ала білу, ниет-тілегіңді жақсылап зерделеу, айналаңдағы адамдардың пікіріне қарамастан, бардың қадірін білу, бақытты бола білуге өзіңе рұқсат беру, қадір-қасиетіңді тани білу, құрбан болудан бас тарту, кейбір достарың мен таныстарыңды жоғалтуың мүмкін екендігіне тәуекел ету...

Дүкенге келгендердің бәрі тілек сатып ала алмайтын. Кейбірі бағаны ести сала

теріс айналып кетіп қалатын. Басқалары қалтасындағы барын есептеп, қалған қаражатты қайдан алсам болады деп ұзақ ойланып тұрып қалатын. Кейбірі баға өте қымбат деп шағымданып арзандатуды сұрайтын. Араларында біреулері, бар қаражатын шығарып, армандаған тілектеріне қол жеткізіп, әдемі қағазға шытырлатып оратып алып кететін. Тілегіне қол жеткізген бақытты клиенттерге қызыға қарап тұрған басқалар, сатушының таныстары ғой, еш еңбексіз тілегіне қол жеткізе салды деп ойлайтын. Дүкен қожайынына сатып алушы клиенттерді көбейту үшін бағаны төмендетуді жиі ұсынатын. Бірақ ол тілектердің сапасы төмендеп кетеді деп үнемі бас тартатын.

Қожайыннан «құлдырауға түспейсің бе» – деп сұраса, ол басын шайқап: «Әр заманда тәуекел етіп өмірлерін өзгертетін, үйреншікті тірліктен ажырайтын батыл адамдар болады, олар өздеріне сенеді, қолындағы бар күші мен қаражатын өз тілегіне жету үшін төлейді» – депті.

Ал дүкен есігінде жүздеген жыл бойы бір жазу ілулі тұр, онда «Егер сенің тілегің орындалмаса – демек оның құны әлі төленбеген» деген жазу бар екен.

ДЕНСАУЛЫҚ

Көптеген зерттеулер жаңа піскен көкөністер ағзаның жалпы жағдайына, көңіл күйіне және сыртқы келбетіне жағымды әсер ететінін дәлелдеп отыр. Көкөністер созылмалы аурулар қаупін төмендетеді. Олардың ағзаға жетіспеуі күйзелістің пайда болуына ықпал етеді. Бұл жағдай орын алмас үшін күніне 5 көкөністен аз жемеу керек. Сондай-ақ, көкөністерді балғын түрінде немесе бұға піскен күйінде жеу маңызды. Кез келген адамның тамақтану үлесінде (рацион) болуы керек көкөністерді ұсынамыз.

РАЦИОНДА БОЛУЫ ҚАЖЕТ 12 КӨКӨНІС

Ең пайдалы көкөністер: - Сөбіз көруді жақсартуға көмектесетін А дәруменіне бай. Одан салат жасауға немесе жаңа сығылған шырын дайындауға болады; - Брокколи құрамында С, А және К дәрумендері бар. Сонымен қатар, брокколидің калориясы өте аз; - Саңырауқұлақтар жүрекке пайдалы және ол көптеген аурулардың алдын алады. Алайда, саңырауқұлақты 7 жасқа дейінгі балаларға бермеген жөн: ол балалар үшін ауыр тамақ болып саналады және одан уланып қалуы әбден мүмкін; - Қырыққабаттың да ағзаға пайдасы мол. Ал суық ауа райында оның ашытылған түрін жеген жөн: ашытылған қырыққабаттың пайдалы қасиеттері көбірек және ол ішек микрофлорасына өте пайдалы; - Шалқан (репа) жасунықтар мен кальций, фосфор және калий секілді микроэлементтерге бай; - Асжапырақты (шпинат) жүйелі түрде жеп тұруды ұсынады, себебі оның құрамында А дәруменінің мөлшері өте көп; - Гүлді қырыққабат С дәрумені, калий және омега-3 компонентінің арқасында өте пайдалы. Бұл пайдалы көкөністен сорпа дайындауға болады; - Қызылша – көп мөлшерлі антиоксиданты бар қабынуға қарсы көкөніс. Ол қан қысымына жағымды әсер етеді;

- Қызанақтар құрамында ликопин бар. Зерттеулер бойынша, ликопин қан тамырлар саулығын ұстап тұрады және жүрек-қан тамырлар ауруларының алдын алуға көмектеседі; - Пияз құрамында ақыл-ой және физикалық қабілетті жақсартатын квертицин бар; - Тәтті картоп – ең жақсы бета-каротин көзінің бірі. Картоптың құрамындағы кальций және калий ағзадағы ас тұзының зиянды әсерін бейтараптандырады. Алайда, картоп ағзаға пайдалы болуы үшін оны қуырмай, қабығымен бірге суға қайнатып жеген жөн; - Бұршаққынды үрмебұршақ А, С және К дәрумендерінің көзі болып табылады.

ТЕСТ

Отбасыңыз қандай?

Бізді үнемі қолдайтын, шын жүрегімен жақсы көретін отбасымызды бәріміз де үлгілі, тәртіпті, тәрбиелі отбасылардың қатарына жатқызамыз. Ал бүгінде өзіңіз отбасылы болсаңыз, енді сізді «балаларымның отбасы жайында ойлары қандай екен?» деген сауал мазалайды. Өз балаңыз болса да, ол өскенде сыни көзбен қарауды үйренеді. Сол себепті мына төмендегі сұрақтар арқылы балаларыңыздың отбасына деген бағасын біле аласыз.

1. Күйеуіңіз жұмыстан оралды. Сіз оны қалай қарсы аласыз?
а) Жұбайымды тағатсыздана күтіп, бетінен сүйіп қарсы аламын.
б) Амандасамын да, кешкі асқа шақырамын
в) Күтіп алудың қажеті не? Келді ма, шешініп, тамаққа өзі отырсын

2. Бір уақытта қымбат заттарды сатып алдыңыз. Ал сіздің күйеуіңіз?
а) Ақшасын төлейді. Кейде мұндай әлсіздігімді кешіреді
б) Алдымен барлығының ақшасына көз жүгіртеді. Көп болса ақша бермейді. в) Қажетті заттарыма өзім төлеймін

3. Ұрыс-керістен кейін қалай татуласасыз-дар?
а) Тезірек татуласуға тырысамыз.
б) Егер салмақтылау нәрсеге ренжісек, бірнеше күнге созылады
в) Ұзақ уақыт татуласа алмаймыз

4. Жарыңызға тапсырма бергенде орындамады. Сіздің реакцияңыз?
а) Ұмытып кеткен болар деп тағы да бір есіне салып қоямын
б) Ескерту жасаймын
в) Ұрыс шығарамын

5. Жарыңыз сізге жиі гүл сыйлайды ма?
а) Алта сайын сыйлайды. Бұл мен үшін көңіл сүйсіндірерлік жағдай
б) Мереке кезінде, мысалы, туған күнімде немесе 8 наурызда
в) Сирек сыйлайды. Тіпті соңғы кезде қашан бергені де есімде жоқ

6. Өз сезімдеріңізді отбасыңызда ашық білдіре аласыздар ма?
а) Иә, біздің арамызда сезім өте нәзік
б) Арасында болып тұрады, бірақ артық кетпейге тырысамыз
в) Жоқ, біз өз сезімдерімізді іште сақтауға тырысамыз

7. Достарыңыз жарыңызбен бірге сізді қонаққа шақырды. Жарыңыз не деп жауап береді?
а) Қуана-қуана барады. Менің достарым – оның да достары
б) Қолы бос болса баруға әрекет жасайды.
В) Сенің дострың, өзің бара бер дейді.

8. Отбасында әркімнің өзіне міндеттелген жұмысы бар:
а) Иә, жартысы маған, жартысы оған жүктелген
б) Ер адамның жұмысын – ер, әйел адамның жұмысын – әйел жасайды
в) негізгі жұмыстарды мен атқарамын. Күеуім бұл уақытта демалады.

9. Жұбайыңыз достарымен отырып кешігіп келді. Аздап масаң, бірақ кешірім сұрау үшін тортын қолына ала келіпті. Сіздің реакцияңыз?
а) Бірге отырып тәтті жейміз
б) Тортты аламын, бірақ ренішімді жасырмаймын
в) Тәттісі маған керек емес, одан да ертерек үйге қайтсын

10. Қонақ шақырып жатқанда анаңыздың да келе жатқанын естідіңіз. Күйеуіңіз бұған қалай қарайды?
а) ананың үйге жетуіне көмектеседі
б) алдымен аздап қабақ шытады, бірақ тез сабасына түседі
в) анам қайтқанша үйде болмауға тырысады

А жауабы көп болса, сізді құттықтауға болады. Бала-шағаңыз сізге махаббатпен, нәзіктікпен және қамқорлықпен қарайды. Сіздерді жұбы жарасқан жандар ретінде үлгі тұтады. Шаңырағыңызда үйлесімділік пен тыныштық орнаған. Бұл бала психологиясының дұрыс дамуына да ықпалын тигізеді.

Б жауабы көп болса, сіздің отбасыңызды тұрақты деуге болады. Балаларыңыз үлгі аларлықтай шаңырақсыздар. Дегенмен, ұл-қыздарыңызға деген махаббатты көбірек көрсетіңіздер.

В жауабы көп болса, жарыңызбен бірге араларыңыздағы қарым-қатынасты сақтап қалуға тырысыңыздар. Себебі араларыңызда болып жатқан жағдайларды балаларыңыз сезеді және олардың тәрбиесіне де әсер етеді. Бала үшін отбасын сақтап қалу маңызды.

ӘЗІЛІ ЖАРАССА...

МАСКА МЕН «БАСҚА»

Қазақтың бетін тырнасаң – орыс шығады, «Қазақмыстың» бетін тырнасаң - керіс шығады.

Биліктің бетін тырнасаң – «шалақазақ» шығады, кедейдің бетін тырнасаң – «қарақазақ» шығады.

Парламент депутатының бетін тырнасаң – не министр, не облыс әкімі, не генерал, не қаусаған шал шығады.

«Нұротанның» бетін тырнасаң – кеңестің КПССі шығады, 2050 дің бетін тырнасаң - коммунизмнің елесі шығады.

Банктың бетін тырнасаң – «алаяқтар» шығады, салымшының бетін тырнасаң – кедей жалаңаяқтар шығады.

Тележүргізушінің бетін тырнасаң, не әнші шығады, не тоқал шығады, не салафит сақал шығады.

«Қазмұнайгаздың» бетін тырнасаң – қара қытайлар

шығады, жемқордың бетін тырнасаң – олигарх ұры байлар шығады.

Серікжанның бетін тырнасаң – «танкист» шығады, Әміржанның бетін тырнасаң – «артист» шығады.

Саяси тұтқынның бетін тырнаса – патриот батырлар шығады, митнигке шыққанның бетін тырнаса - көп балалы қатындар шығады.

Аймұханбет

Деректер интернет желісінен алынды.

Редакция алқасының төрағасы - ЫРЫМ КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Редакция алқасы:

Сарби ӘЙТЕНОВА — редактордың орынбасары
Гүлназ ЕРДАУЛЕТОВА — тілші
Данагүл БЕРЕКЕТ — тілші
Ақбаян АҚЫБАЕВА — тілші

Кезекші редактор: Г. ЕРДАУЛЕТОВА

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07. 08. 2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 8098
Тапсырыс №1302

Индекс 15534

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ